

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Кам'янець-Подільський
2024

УДК 502.1(075.8)

ББК 20.1я73

093

Рекомендувала вчена рада природничо-економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 11 від 29 грудня 2023 року)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

В. Г. Скляр, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри екології та ботаніки Сумського національного аграрного університету;

Р. О. Мялковський, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри садово-паркового господарства, геодезії і землеустрою Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»;

В. М. Геник, кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник, полковник запасу Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

093 Оцінка впливу на довкілля. Конспект лекцій: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / укладачі М. І. Козак, В. В. Шаравара, І. В. Федорчук. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 146 с.

Електронна версія посібника доступна за покликаннями:

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7913>

У навчально-методичному посібнику викладені основні положення запровадження оцінки впливу на довкілля (ОВД), розглянуто основні етапи ОВД, описано особливості створення звітів з ОВД та досліджено загальні риси оцінки впливу планованої діяльності на компоненти довкілля. Навчально-методичний посібник рекомендовано здобувачам вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» та «бакалавр» спеціальностей 101 «Екологія», 103 «Науки про Землю» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища».

Посібник може бути корисним науко-педагогічних працівників кафедр екології, студентів, магістрантів та аспірантів.

УДК 502.1(075.8)

ББК 20.1я73

© укладачі М. І. Козак, В. В. Шаравара, І. В. Федорчук, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
Тема 1. Оцінка впливу на довкілля та її місце в системі екологічної безпеки.....	7
1. Роль і місце оцінки впливу на довкілля в системі екологічної безпеки....	7
2. Історія та умови виникнення оцінки впливу на довкілля.....	9
2.1. Становлення і розвиток оцінки впливу на довкілля у зарубіжних країнах.....	9
2.2. Становлення і розвиток оцінки впливу на довкілля в Україні	11
Тема 2. Оцінка впливу на довкілля: поняття і сфера застосування.....	17
1. Поняття, зміст і суб'єкти оцінки впливу на довкілля.....	17
2. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля	19
3. Критерії визначення планованої діяльності, розширень і змін діяльності та об'єктів, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля.....	30
Тема 3. Порядок здійснення і процедурні засади оцінки впливу на довкілля.....	34
1. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації	34
2. Поняття і основний зміст Звіту з оцінки впливу на довкілля	38
3. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Експертні комісії.....	43
4. Рішення про провадження планованої діяльності і після проектний моніторинг.	46
5. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля	48

6. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля.....	56
Тема 4. Інформування і роль громадськості в процесі оцінки впливу на довкілля.....	59
1. Гласність оцінки впливу на довкілля	59
2. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля	62
3. Громадські слухання в процесі оцінки впливу на довкілля.....	65
Тема 5. Оцінка транскордонного впливу на довкілля в процедурі ОВД.....	72
1. Підстави та організаційні засади проведення оцінки транскордонного впливу на довкілля	72
2. Конвенція про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті	75
3. Конвенція про доступ до інформації та доступ до правосуддя щодо питань охорони довкілля	86
Тема 6. Методика виконання оцінки впливу на довкілля	94
1. Методи оцінки впливу на довкілля	94
2. Методика виконання прогнозової оцінки екологічних наслідків планованої діяльності	100
3. Закордонна практика проведення оцінки впливу на довкілля.....	103
ГЛОСАРІЙ	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	114
ДОДАТКИ	116

ПЕРЕДМОВА

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) – призначена для виявлення характеру, інтенсивності та ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення.

Вплив на довкілля – будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів.

Проведення ОВД майбутньої господарської, і іншої діяльності на довкілля сприяє ухваленню екологічно грамотного управлінського рішення про реалізацію наміченої господарської і іншої діяльності за допомогою визначення можливих несприятливих дій оцінки екологічних наслідків, обліку громадської думки, розробки заходів зі зменшення і запобігання дій.

Процес переходу України від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики триває. Найбільш помітними останніми кроками на цьому шляху стало прийняття в грудні 2010 року Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

Відповідно до Директиви ЄС № 337/85 «Оцінка впливу деяких державних і приватних проектів господарської діяльності на навколишнє середовище» для всіх країн членів ЄС є обов'язковим проведення ОВД до видачі дозволу на здійснення всіх великих проектів, що можуть спричинити негативний вплив на навколишнє середовище.

Відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає:

- підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля;

- проведення громадського обговорення;
- аналіз уповноваженим органом, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки трансграничного впливу, іншої інформації;
- надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу;
- врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності.

Метою навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» є формування у майбутніх здобувачів вищої освіти екологічної системи мислення, умінь та компетентностей для забезпечення застосування правових та організаційних засад оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження господарської діяльності, яка може мати вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів.

Навчальна дисципліна «Оцінка впливу на довкілля» відіграє важливу роль у практичному вирішенні проблем збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Курс може бути використаний у структурі професійної перепідготовки та підвищенні кваліфікації державних службовців та фахівців у сфері управління екологією.

Тема 1.

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1. Роль і місце оцінки впливу на довкілля в системі екологічної безпеки.
2. Історія та умови виникнення оцінки впливу на довкілля.
  - 2.1. Становлення і розвиток оцінки впливу на довкілля у зарубіжних країнах.
  - 2.2. Становлення і розвиток оцінки впливу на довкілля в Україні.

1. РОЛЬ І МІСЦЕ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України характеризується складною екологічною ситуацією на місцевому, регіональному та національному рівнях. На межі екологічної кризи перебувають Придніпров'я, Придністер'я, Донбас, Кривбас, узбережжя і акваторії Чорного й Азовського морів.

Економічна криза, відсталість технологій та виробничих процесів призводять до виникнення аварій, катастроф, надзвичайних ситуацій техногенного походження (смоги, кислотні опади, озонові діри тощо). Триває забруднення земель хімічними речовинами і техногенними відходами. Зростають масштаби деградації ґрунтів внаслідок водної та вітрової ерозії, що охопило майже третину орних земель України. Внаслідок порушень вимог природоохоронного законодавства, екологічної безпеки забруднюються водні ресурси, у занедбаному стані перебувають ряд річок і водоймищ. Залишається гострою проблема охорони атмосферного повітря. Як результат незворотних змін в довкіллі, погіршення умов місцезростання та мешкання представників рослинного і тваринного світу, зменшується їх ареал, зникають окремі види біологічних ресурсів. Усе це зумовлює негативні зміни у стані здоров'я людей.

У цих умовах досягнення мети екологічної політики держави нерозривно пов'язано з соціально-правовим механізмом здійснення відповідних дій щодо охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів. З метою стабілізації екологічного стану в країні впроваджується комплекс взаємопов'язаних заходів – політичних, державно-правових, економічних, технічних, які здійснюються на державному і громадському рівнях, направлені на попередження та ліквідацію негативних проявів для довкілля антропогенних і природних процесів і повинні гарантувати екологічну безпеку громадян України. Ефективність цих заходів може бути досягнута за умови, якщо вони ґрунтуватимуться на глибокому усвідомленні і врахуванні в практичній діяльності ступенів ризику екологічної небезпеки окремих об'єктів, зон і територій.

Серед цих заходів особливе місце займають спеціальні дії з контролю за станом довкілля. Вони необхідні для того, щоб суспільство могло стабілізувати екологічну обстановку, поліпшити стан довкілля, зберегти взаємопорозуміння з довкіллям. При цьому, державний екологічний контроль може здійснюватися різними шляхами, одним із яких є оцінка впливу на довкілля, що, таким чином, є важливою складовою системи екологічної безпеки держави, яка включає такі основні групи заходів:

- превентивні;
- регулятивно-розпорядчі;
- виконавчо-охоронні (захисні).

Превентивні заходи передбачають проведення саме оцінки впливу на довкілля. Як вид діяльності уповноважених органів держави, оцінка впливу на довкілля спроможна забезпечити дотримання норм і вимог екологічної безпеки при прийнятті рішень щодо видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть становити підвищену екологічну небезпеку і мати значний впливу на довкілля.

Гарантування екологічної безпеки тісно пов'язано з оцінкою впливу на довкілля, яка в умовах поширення екологічної кризи стає тим необхідним превентивним інструментом, що дозволяє на дійсно демократичній основі, з залученням висококваліфікованих спеціалістів і широких кіл громадськості оцінити ступінь екологічного впливу будь-яких об'єктів, визначити можливість їх реалізації в конкретній екологічній системі на

відповідній території і науково аргументувати висновки, пропозиції і рекомендації щодо їх найбільшої доцільності і екологічно сприятливій реалізації. Таким чином, вирішення екологічних проблем майже усіх рівнів можливе тільки при безпосередньому додержанні вимог, прогнозів і рекомендацій оцінки впливу на довкілля.

2. ІСТОРІЯ ТА УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

2.1. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Вперше оцінка впливу на довкілля була узаконена в Японії (1965). Пізніше в США в 1970 р. був прийнятий Акт про Національну політику з охорони довкілля – National Environmental Policy Act (NEPA). У ньому рекомендувалося «враховувати при прийнятті значних рішень екологічні наслідки планованої діяльності». Тому прийняттю рішень, здатних спричинити «значні екологічні наслідки», повинно передувати складання спеціальної «Декларації про екологічні наслідки» (Environmental Impact Statement – EIS). У NEPA були закладені і методологічні засади «Оцінок впливу»: «використовувати систематичний, міждисциплінарний підхід, при якому забезпечується інтеграція природничих і суспільних наук, при проектуванні середовища проживання, при плануванні та прийнятті рішень».

Становленню методології оцінки впливу на довкілля сприяли суди США, в які зверталися громадські та державні організації та просто громадяни США у зв'язку з недотриманням NEPA, це сприяло формуванню процесу Environmental Impact Assessment (EIA). Були сформульовані основні вимоги до процесу EIA:

- всебічні дослідження і виявлення очікуваних екологічних наслідків альтернатив запропонованої діяльності;
- можливість використовувати EIS при прийнятті рішень щодо проекту;
- доступність EIS для зауважень зацікавлених сторін, в тому числі населення.

Досвід США перейняли ряд провідних країн світу: Канада (1973), ФРН (1975), Франція, Ірландія, Іспанія (1976), Нідерланди (1977). На початку 80-х років оцінка впливу на довкілля була законодавчо прийнята в 17 країнах Заходу, що сприяло початку роботи над загальноєвропейським законом про Environmental Impact Assessment (оцінку впливу на довкілля), який був оформлений у вигляді Директиви Європейського співтовариства від 3 липня 1985 р. Вона вимагала від національних урядів модифікації природоохоронних законодавств, спрямованих на включення процедури Environmental Assessment в процес прийняття рішень з певних типів проектів, і визначення переліку проектів, для яких оцінка впливу на довкілля була обов'язкова. До 1988 р. країни єдиної Європи змінили відповідним чином своє законодавство. Нові країни, що вступали в європейський союз, повинні були в обов'язковому порядку включити процес Environmental Assessment в свої системи прийняття рішень у відповідність до вимог Директиви.

У 1991 р. на конференції в Еспо (Фінляндія), що проводилась під егідою Економічної Ради у справах Європи ООН, 30 країн підписали Конвенцію про проведення Environmental Impact Assessment проектів, які можуть мати значні транскордонні екологічні наслідки. Згідно з Конвенцією про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті матеріали з оцінки впливу таких проектів мають бути повністю доступні сусіднім країнам.

Значна роль у розвитку та становленні оцінки впливу на довкілля належить науковому комітету з проблем довкілля (SCOPE), який був організований Міжнародною радою наукових спілок в 1969 р. Підсумки діяльності SCOPE відображені у зведенні 1979 р. Environmental impact assessment: principles and procedures.

2.2. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

Історія виникнення і наукового обґрунтування механізму оцінки впливу на довкілля в Україні нерозривно пов'язана з умовами існування і розвитку нашої держави, її входження до складу Радянського Союзу.

Радянська система прийняття рішень дозволяла здійснювати контроль за проектами на стадії планування. Контроль за прийняттям рішень на проектних стадіях здійснювався за допомогою відомчих експертиз, які перевіряли більше 50 видів проектної та передпроектної документації прийнятими нормам і правилами, без позитивного висновку яких діяльність формально не могла розпочинатися. Але систематичного, комплексного і відкритого розгляду наслідків планованої господарської діяльності для довкілля і здоров'я населення не проводилось. У 1985 р. Держбудом СРСР були прийняті будівельні норми і правила (СНиП), в яких вперше законодавчо було закріплена вимога до проєктувальників щодо виконання оцінки стану довкілля та екосистем в регіоні планованого будівництва, а також прогноз впливу на них з боку проєкту. У 1987 р. були опубліковані рекомендації, в яких вказувалося, що «процес державно-монополістичного регулювання, прийнятий в розвинених країнах і названий *environmental impact assessment*», є ефективним інструментом вирішення екологічних проблем і що аналог терміну *environmental impact assessment* – поняття «екологічна експертиза». Термін – «*environmental impact assessment*» з приставкою «... *decision analysis*», був дуже дослівно перекладений з англійської мови і сприйнятий нашими фахівцями як оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС), що стосується лише стадії проєктування. Таким чином, в нашій країні разом з терміном «екологічна експертиза» наприкінці 1980-х років у вжиток увійшов термін ОВНС, який мав би стати частиною, тобто стадією підготовки матеріалів до екологічної експертизи. Паралельно проводились спроби створити окрему законодавчу базу ОВНС.

Із прийняттям незалежності в Україні почала формуватись власна нормативно-правова база проведення оцінки впливу на довкілля, шляхом розвитку екологічної експертизи і ОВНС, що стало обов'язковим піс-

ля ухвалення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» в 1991 р. Із змінами і доповненнями, цей закон містив розділ «Екологічна експертиза», де були визначені об'єкти, і завдання екологічної експертизи, органи її здійснення, встановлені обов'язковність виконання висновків державної екологічної експертизи і право проведення громадської. Одразу ж були розроблені методичні рекомендації з проведення екологічної експертизи (Методологічні вказівки..., 1990, Методичні рекомендації..., 1992 і ін.).

У 1995 р. вийшли Закон України «Про екологічну експертизу» і Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок передачі документації на державну екологічну експертизу» від 31 жовтня 1995 р. №870 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №57 (57-99-п) від 18.01.99).

В 1999 р. український парламент ратифікував Конвенцією про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті, яка була прийнята на конференції в Еспо (Фінляндія), що проводилась під егідою Економічної Ради у справах Європи ООН.

У 2003 році Держбуд України прийняв державні будівельні норми ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд».

В 2011 році Міністерство охорони навколишнього природного середовища України видало Наказ №72 «Про Систему державної екологічної експертизи» від 12.03.2011.

На цьому етапі розвиток екологічної експертизи в Україні відбувався у двох напрямках, переймаючи досвід країн Заходу і східних сусідів. З одного боку, у галузевих науках з великим різноманіттям термінології: еколого-економічна експертиза (Голуб, Колосніцин, 1987, Говорушко, 1987), економіко-екологічна (Фролов, 1990), географічна (Беручашвілі, 1991, Нікульников, 1992, Сімяонов і ін., 1992, Лажанцев і ін., 1993 і ін.), еколого-соціально-економічна (Реймерс, 1990), геоекологічна (Преображенський і ін., 1988, Тішков, 1991), еколого-санітарна, еколого-нормативна (Петров, 1996). Навіть зустрічався такий термін як «наукова експертиза» (Капочкін і ін. 1996, Перов, 1996). У деяких фірмах застосовуються терміни «ландшафтна», «ландшафтно-екологічна» експертизи

(1992, 1993). З іншого боку, розвиток експертизи відбувався за видами природокористування: екологічна експертиза розміщення крупних промислових комплексів чорної, кольорової металургії і теплоенергетики (Дончева і ін., 1983), проектів міст (Говорушко, 1990), землекористування (Кочуров, Іванов, 1986), гідропотенціалу малих річок (Зайцев і ін., 1988), водогосподарських об'єктів (Виноградов, 1991), дорожнього будівництва (Беручашвілі і ін., 1991), воєнних об'єктів (Павліхін, 1991) і т.д. Згідно Закону України «Про екологічну експертизу» (1995), повинна була проводитися експертиза територій, але на практиці вона мала місце вкрай рідко, переважно, при меліоративних роботах.

Положення екологічної експертизи увійшли до навчальних посібників підготовки різних фахівців (Путілов і ін., 1991, Глухов і ін., 1995, Позаченюк і ін., 1996, Букс і ін., 1997), але на рівні формальних питань про об'єкти експертизи, цілі, завдання, органи проведення, фінансування і оцінки впливів на навколишнє середовище. Така ситуація пояснюється тим, що методологічні і методичні прийоми експертиз не були розроблені. Монографічних робіт українців мало і на сьогодні. Одна з перших монографій К.П. Космачьова (1981), як уже згадувалося, зводить експертизу до перевірки якості географічної інформації. Робота, виконана під редакцією Т.В. Звонкової (1985), розкриває географічне обґрунтування екологічної експертизи на рівні застосування зарубіжних методів оцінки впливів на навколишнє середовище. Монографічна робота Б.Н. Порфірева «Екологічна експертиза і ризик технологій» (1990) розкриває організацію експертизи, деякі питання методології, зокрема, соціально-психологічні аспекти. Невелика брошура Н.Ф. Реймерса (1990) на рівні положень цитат констатує деякі методологічні принципи здійснення еколого-соціально-економічної експертизи. В.І. Андрейцев (1990, 1992, 1996), В.В. Петров (1996), А. Ніколас, Робінсон (1990) достатньо детально розглядають правові аспекти екологічної експертизи.

Більш новітні роботи О.Я. Лазора (Екологічна експертиза: теорія, методологія, практика, 2002), В.Г. Смирнової і Л.В. Костенюка (Екологічна експертиза: теорія і практика, 2008), Б.Б. Артамонова і Н.Г. Міронової (Екологічна експертиза, 2012) розкривали зміст екологічної експертизи в контексті екологічної безпеки, розглядали питання організації та про-

ведення екологічної експертизи відповідно до тогочасного законодавства України і призначались для підготовки фахівців екологічних спеціальностей, працівників відповідних установ, науковців.

На той час завдяки законодавчим актам активно розвивалась екологічна експертиза як вид державної діяльності, який здійснювався підрозділами Міністерства екології та природних ресурсів України. Аналіз екологічної експертизи, що проводився підрозділами органів Мінприроди України, показував, що вони в переважній більшості зводяться до перевірки відповідності проектів вимогам нормативних документів. Проводили екологічну експертизу в більшості випадків фахівці, що мали лише технічну освіту. До того ж вони не охоплювали всю цілісність природно-господарських систем, а тільки відображали рефлексію господарських систем на природне середовище, не враховуючи зміну природних процесів у зв'язку з завданним впливом.

Основним завданням державної екологічної експертизи згідно Закону України «Про екологічну експертизу» (1995) – всесторонній контроль за дотриманням при проектуванні вимог природоохоронного законодавства, діючих нормативно-технічних і інструктивно-методичних документів. Постанова даного завдання була доцільною, але вона відповідала охороні природи як постфактум. Така система природокористування, як показує наявний досвід, явно збиткова. Необхідно не виправляти наслідки, а їх попереджати, не тільки охороняти, але і погоджено розвиватися в єдиній системі «природа-суспільство».

На виконання Україною зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію з ЄС, Верховною Радою України 23.05.2017 року за № 2059-VIII був прийнятий Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», який з 18 грудня 2017 року набув чинності. Новий закон відмінив дію Закону України «Про екологічну експертизу» та ввів новий, більш сучасний та європейський порядок проведення оцінки впливу на довкілля. Процедура оцінки впливу на довкілля (ОВД) спрямована на попередження та запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних,

громадських та приватних інтересів. ОВД передбачає: підготовку суб'єктом господарювання відповідного звіту; проведення громадського обговорення; аналіз уповноваженим органом інформації, наданої в такому звіті, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єктом господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації; надання уповноваженим органом мотивованого висновку з ОВД, який ураховується в рішенні про провадження планованої діяльності суб'єктом господарювання.

Планована діяльність та об'єкти, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці такого впливу, розподіляються на дві категорії:

I категорія, зокрема, включає: нафто та газопереробні заводи; ТЕС, ТЕЦ із певними характеристиками; установки для виробництва збагачення/переробки ядерного палива тощо; чорну та кольорову металургію; хімічне виробництво; будівництво визначених Законом об'єктів; поводження з відходами тощо;

II категорія, зокрема, включає: сільське господарство, лісівництво та водне господарство; видобувну, енергетичну, хімічну, харчову промисловість; підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної і паперової промисловості продуктивністю понад 1 т на добу; туризм та рекреацію тощо.

Законом, зокрема, забороняється розпочинати плановану діяльність цих категорій без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження діяльності; здійснювати госпдіяльність, експлуатацію об'єктів, інші втручання в природне середовище і ландшафти в разі недодержання екологічних умов, передбачених у висновку, рішенні про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, а також змін у цій діяльності або продовження строків її провадження.

Крім того, визначено перелік правопорушень у даній сфері та установлено, що особи, винні в порушенні законодавства про ОВД, притягаються до дисциплінарної, адміністративної, цивільної чи кримінальної відповідальності.

З метою виконання вимог цього Закону 13 грудня 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв:

- Критерії визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля;
- Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля;
- Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля обмежує контакт чиновника з суб'єктом господарювання та забезпечує вільний доступ усіх сторін через веб-сайт Єдиного реєстру з ОВД до інформації та документів щодо здійснення оцінки впливу на довкілля.

Тема 2.

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ: ПОНЯТТЯ І СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1. Поняття, зміст і суб'єкти оцінки впливу на довкілля.
2. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.
3. Критерії визначення планованої діяльності, розширень і змін діяльності та об'єктів, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля.

1. ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І СУБ'ЄКТИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів встановлює Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».

В Законі вживаються терміни в такому значенні:

- 1) вплив на довкілля (далі – вплив) – будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів;
- 2) громадськість – одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи;
- 3) планована діяльність – планована господарська діяльність, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширен-

ня, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище; планована діяльність не включає реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, розширення, перепрофілювання об'єктів, інші втручання в природне середовище, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України;

- 4) уповноважений територіальний орган – обласні, міські Київська та Севастопольська державні адміністрації (відповідний підрозділ з питань екології та природних ресурсів), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів;
- 5) уповноважений центральний орган – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає:

- 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля відповідно до статей 5, 6 та 14 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- 2) проведення громадського обговорення відповідно до статей 7, 8 та 14 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- 3) аналіз уповноваженим органом відповідно до статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;
- 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого пунктом 3;
- 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності відповідно до статті 11 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Оцінка впливу на довкілля здійснюється з дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, з ураху-

ванням стану довкілля в місці, де планується провадити плановану діяльність, екологічних ризиків і прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності та видів сукупного впливу (прямого та опосередкованого) на довкілля, у тому числі з урахуванням впливу наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності або розглядається питання про прийняття таких рішень.

Суб'єктами оцінки впливу на довкілля є суб'єкти господарювання, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності і для цілей цього Закону прирівнюються до суб'єктів господарювання (далі – суб'єкт господарювання), уповноважений центральний орган, уповноважені територіальні органи, інші органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, громадськість, а у випадках, визначених статтею 14 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – держава походження та зачеплена держава.

2. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля». Така планована діяльність підлягає оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Оцінці впливу на довкілля не підлягає планована діяльність, спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Перша категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, включає:

- 1) нафтопереробні та газопереробні заводи (крім підприємств, що виготовляють із сирової нафти виключно мастильні матеріали), установки з газифікації або зрідження вугілля чи бітумінозного сланцю;
- 2) теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ) та інші потужності для виробництва електроенергії, пари і гарячої води тепловою потужністю 50 мегават і більше з використанням органічного палива, атомні електростанції та інші ядерні реактори, включаючи будівництво, виведення (зняття) з експлуатації таких електростанцій або реакторів (крім дослідницьких установок для виробництва і конверсії ядерного палива та сировини для одержання вторинного ядерного палива, матеріалів, що діляться та відтворюються, потужність яких не перевищує 1 кіловат постійного теплового навантаження);
- 3) установки для виробництва або збагачення ядерного палива, установки для переробки відпрацьованого ядерного палива та високоактивних відходів, установки для захоронення радіоактивних відходів, зберігання (понад 10 років) чи переробки відпрацьованого ядерного палива або радіоактивних відходів поза межами місця їх утворення;
- 4) чорну та кольорову металургію (з використанням руди, збагаченої руди чи вторинної сировини, із застосуванням металургійних, хімічних або електролітичних процесів);
- 5) споруди з видобування, виробництва і перероблення азбесту, азбестовмісних продуктів: азбестоцементної продукції потужністю понад 20 тисяч тонн на рік, фрикційних матеріалів – понад 50 тонн на рік готової продукції, інших виробів – понад 200 тонн на рік;
- 6) хімічне виробництво, в тому числі виробництво основних хімічних речовин, хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво з використанням хімічних або біологічних процесів, виробництво засобів захисту рослин, регуляторів росту рослин, мінеральних добрив, полімерних і полімервмісних матеріалів, лаків, фарб, еластомерів, пероксидів та інших хімічних речовин; виробництво та зберігання наноматеріалів потужністю понад 10 тонн на рік;
- 7) будівництво:
  - аеропортів і аеродромів з основною злітно-посадковою смугою довжиною 2100 метрів і більше;

- автомагістралей;
  - автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, що мають чотири чи більше смуги руху, або реконструкція та/або розширення наявних смуг руху до чотирьох і більше, за умови їхньої безперервної протяжності 10 кілометрів і більше;
  - автомобільних доріг першої категорії;
  - магістральних залізничних ліній загального користування;
  - гідротехнічних споруд морських та річкових портів, які можуть приймати судна тоннажністю понад 1350 тонн;
  - глибоководних судових ходів, у тому числі у природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських акваторіях, придатних для проходження суден тоннажністю понад 1350 тонн;
- 8) поводження з відходами:
- операції у сфері поводження з небезпечними відходами (зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення);
  - операції у сфері поводження з побутовими та іншими відходами (оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення) обсягом 100 тонн на добу або більше;
- 9) забір підземних вод або штучне поповнення підземних вод із щорічним забором води або щорічним об'ємом води, що поповнюється, 10 мільйонів кубічних метрів або більше;
- 10) міжбасейновий перерозподіл стоку річок, крім транспортування питної води трубопроводами;
- 11) греблі, водосховища та інші об'єкти, призначені для утримання та постійного зберігання води, коли нові або додаткові об'єми затриманої води перевищують 10 мільйонів кубічних метрів;
- 12) видобування нафти та природного газу на континентальному шельфі;
- 13) трубопроводи для транспортування газу, нафти, хімічних речовин діаметром понад 800 міліметрів і довжиною понад 40 кілометрів;

- 14) виробництво та переробка целюлози, виробництво паперу та картону з будь-якої сировини виробничою продуктивністю, що перевищує в сухому вигляді 200 тонн на добу;
- 15) кар'єри та видобування корисних копалин відкритим способом, їх перероблення чи збагачення на місці на площі понад 25 гектарів або видобування торфу на площі понад 150 гектарів;
- 16) потужності для зберігання нафти, нафтохімічної або хімічної продукції місткістю 200 тисяч тонн або більше;
- 17) установки для уловлювання вуглекислого газу з джерел, зазначених у цій частині, або з річною потужністю 1,5 мегатонни та більше, геологічні сховища вуглекислого газу;
- 18) установки для очищення стічних вод продуктивністю, що перевищує еквівалент чисельності населення в розмірі 150 тисяч осіб;
- 19) потужності для інтенсивного вирощування птиці (60 тисяч місць і більше), у тому числі бройлерів (85 тисяч місць і більше), свиней (3 тисячі місць для свиней понад 30 кілограмів або 900 місць для свиноматок);
- 20) будівництво повітряних ліній електропередачі напругою 220 кіловольт або більше і довжиною понад 15 кілометрів;
- 21) усі суцільні та поступові рубки головного користування та суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар; усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;
- 22) розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, зазначених у пунктах 1-21 цієї частини, крім тих, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, включає:

- 1) глибоке буріння, у тому числі геотермальне буріння, буріння з метою зберігання радіоактивних відходів, буріння з метою водопостачання (крім буріння з метою вивчення стійкості ґрунтів);

2) сільське господарство, лісівництво та водне господарство:

- сільськогосподарське та лісогосподарське освоєння, рекультивація та меліорація земель (управління водними ресурсами для ведення сільського господарства, у тому числі із зрошуванням і меліорацією) на територіях площею 20 гектарів і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше, будівництво меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем;
- насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площі понад 20 гектарів або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше;
- зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення (якщо нове призначення відноситься хоча б до одного виду діяльності, зазначеного у частинах другій та третій цієї статті) та зміна цільового призначення особливо цінних земель;
- потужності для вирощування: птиці (40 тисяч місць і більше); свиней (1 тисяча місць і більше, для свиноматок – 500 місць і більше); великої та дрібної рогатої худоби (1 тисяча місць і більше); кролів та інших хутрових тварин (2 тисячі голів і більше);
- установки для промислової утилізації, видалення туш тварин та/або відходів тваринництва;
- інтенсивна аквакультура з продуктивністю 10 тонн на рік і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;
- намив територій на землях водного фонду;

3) видобувну промисловість:

- видобування корисних копалин, крім корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками чи землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок з відповідним цільовим використанням;
- перероблення корисних копалин, у тому числі збагачення;

4) енергетичну промисловість:

- зберігання та переробка вуглеводневої сировини (газу природного, газу сланцевих товщ, газу, розчиненого у нафті, газу центрально-басейнового типу, газу (метану) вугільних родовищ, конденсату, нафти, бітуму нафтового, скрапленого газу);
- поверхневе та підземне зберігання викопного палива чи продуктів їх переробки на площі 500 квадратних метрів і більше або об'ємом (для рідких або газоподібних) 15 кубічних метрів і більше;
- промислове брикетування кам'яного і бурого вугілля;
- гідроелектростанції на річках незалежно від потужності;
- гідроакумулюючі електростанції (ГАЕС);
- вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дві і більше турбіни або висота яких становить 50 метрів і більше;

5) виробництво та обробку металу:

- установки для випалювання або агломерації металевих руд (у тому числі сульфідної руди);
- установки для обробки чорних металів;
- стани гарячої прокатки продуктивністю, що перевищує 20 тонн сирої сталі за годину;
- ковальські молоти, енергетична потужність яких перевищує 50 кілоджоулів на молот, а потужність теплового споживання перевищує 20 мегават;
- нанесення захисних розпилених металевих покриттів з подачею сирої сталі продуктивністю, що перевищує 2 тонни за годину;
- установки для виплавляння, включаючи легування сплавів, кольорових металів, у тому числі рекуперованих продуктів (рафінування, ливарне виробництво тощо), плавильною продуктивністю, що перевищує 4 тонни на добу для свинцю та кадмію або 20 тонн на добу для інших металів;
- установки для поверхневої обробки металів у чанах з пластичних матеріалів з використанням електролітичних або хімічних процесів, якщо об'єм переробного технологічного чана перевищує 30 кубічних метрів;
- виробництво і складання автомобілів, виробництво двигунів;

- верфі;
- підприємства з виготовлення і ремонту літаків;
- виробництво і ремонт залізничного рухомого складу та устаткування для інфраструктури залізничного транспорту;
- штампування з використанням вибухових речовин;

б) переробку мінеральної сировини:

- коксові печі, інші установки для виробництва коксу або графіту;
- виробництво цементу або цементного клінкеру;
- виробництво вапна в обсязі, що перевищує 50 тонн на добу;
- виробництво скла, у тому числі виготовлення скляного волокна, в обсязі, що перевищує 20 тонн на добу;
- виплавка мінеральних речовин, у тому числі виробництво мінеральних волокон;
- виробництво керамічних продуктів шляхом випалювання, зокрема покрівельної черепиці, цегли, вогнестійкої цегли, керамічної плитки, кам'яної кераміки або фарфорових виробів, виробничою продуктивністю понад 75 тонн за добу та/або випалювальних печей місткістю більш як 4 кубічні метри і щільністю затвердіння на піч понад 300 кілограмів на 1 метр кубічний;

7) хімічну промисловість:

- установки для виробництва вибухових речовин;
- установки, в яких хімічні і біологічні процеси використовуються для виробництва білкових кормових добавок, ферментів та інших білкових речовин;
- зберігання хімічних продуктів (базисні і витратні склади, сховища, бази);

8) харчову промисловість:

- виробництво продуктів харчування шляхом обробки та переробки: сировини тваринного походження (крім молока) продуктивністю виходу готової продукції понад 75 тонн на добу; сировини рослинного походження продуктивністю виходу готової продукції понад 300 тонн на добу (середній показник за квартал); молока,

якщо обсяг одержаного молока перевищує 200 тонн на добу (на основі середньорічного показника);

- пакування та консервування тваринних і рослинних продуктів у обсязі понад 50 тонн на добу;
- виробництво молочних продуктів в обсязі понад 20 тонн на добу;
- виробництво пива та солоду в обсязі понад 50 тонн на добу;
- виробництво кондитерських виробів та патоки в обсязі понад 20 тонн на добу;
- виробництво крохмалю;
- підприємства з переробки риби і риб'ячого жиру;
- бійні продуктивністю понад 10 тонн на добу;
- цукрові заводи;

9) підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної і паперової промисловості продуктивністю понад 1 тонну на добу:

- з первинної обробки (промивання, відбілювання, мерсеризація) або фарбування волокон чи текстилю;
- з обробки шкірсиrovини та хутра;
- з дублення шкір;
- з оброблення деревини (хімічне перероблення деревини, виробництво деревоволокнистих плит, деревообробне виробництво з використанням синтетичних смол, консервування деревини про-соченням);
- з промислового виробництва і переробки паперу та картону з будь-якої сировини;

10) інфраструктурні проекти:

- облаштування індустріальних парків;
- будівництво житлових кварталів (комплексів багатоквартирних житлових будинків) та торговельних чи розважальних комплексів поза межами населених пунктів на площі 1,5 гектара і більше або в межах населених пунктів, якщо не передбачено їх підключення до централізованого водопостачання та/або водовідведення; будівництво кіно-театрів з більш, як 6 екранами; будівництво (облаштування) автосто-янок на площі не менш, як 1 гектар і більш як на 100 паркомісць;

- будівництво аеропортів та аеродромів з основною злітно-посадковою смугою довжиною до 2100 метрів;
- будівництво залізничних вокзалів, залізничних колій і споруд;
- будівництво перевантажувальних терміналів та обладнання для перевантаження різних видів транспорту, а також терміналів для різних видів транспорту;
- будівництво гребель та встановлення іншого обладнання для утримання або накопичення води на тривалі проміжки часу;
- проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, берегоукріплення, зміни і стабілізації стану русел річок;
- будівництво трамвайних колій, підвісних канатних доріг та фунікулерів або подібних ліній, що використовуються для перевезення пасажирів;
- будівництво підземних, наземних ліній метрополітену як єдиних комплексів, у тому числі депо з комплексом споруд технічного обслуговування;
- будівництво акведуків та трубопроводів для транспортування води на далекі відстані;
- будівництво магістральних продуктопроводів (трубопроводів для транспортування газу, аміаку, нафти або хімічних речовин);
- будівництво ліній електропередачі (повітряних та кабельних) напругою 110 кіловольт і більше та підстанцій напругою 330 кіловольт і більше;
- будівництво гідротехнічних споруд морських і річкових портів;
- будівництво глибоководних суднових ходів, у тому числі у природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських акваторіях, придатних для проходження суден, а також каналів у протипаводкових цілях та гідротехнічних споруд;
- спеціалізовані морські або річкові термінали;
- проведення прибережних робіт з метою усунення ерозії та будівельних робіт на морі, які призводять до зміни морського узбережжя, зокрема будівництво основних гідротехнічних споруд, підводні звалища ґрунтів, а також інші роботи на морі, крім експлуатаційних днопоглиблювальних робіт;

- установки для очищення стічних вод з водовідведенням 10 тисяч кубічних метрів на добу і більше;

11) інші види діяльності:

- постійно діючі траси і треки для перегонів, тестові полігони для моторизованих транспортних засобів;
- майданчики для тестування (випробування) двигунів, турбін або реакторів площею 0,5 гектара і більше;
- шламонакопичувачі, хвостосховища;
- складування осаду, мулові поля площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більш як 100 метрів до прибережних захисних смуг;
- склади і перевалочні бази металобрухту площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більш як 100 метрів до прибережних захисних смуг;
- утилізація, видалення, оброблення, знешкодження, захоронення побутових відходів;
- установки для поверхневої обробки речовин, предметів або продуктів з використанням органічних розчинників, зокрема для оздоблення, друку, покриття, знежирювання, гідроізолювання, калібрування, фарбування, очищення або насичування з витратою понад 150 кілограмів на годину або понад 200 тонн на рік;
- виробництво і переробка виробів на основі еластомерів;
- споруди для виробництва штучних мінеральних волокон, виробництво екструдованого пінополістиролу, утеплювачів, асфальтобетону;
- видобування піску і гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;
- генетично-інженерна діяльність, введення в обіг та будь-яке використання генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої з їх використанням (у відкритій системі);
- інтродукція чужорідних видів фауни та флори у довкілля;
- виробництво мікробіологічної продукції;
- виробництво, утилізація і знищення боєприпасів, ракетного палива та інших токсичних хімічних речовин;

12) туризм та рекреацію:

- лижні траси, лижні витяги і канатні дороги та відповідні комплекси споруд на площі 5 гектарів і більше;
- яхт-клуби, яхтові стоянки та місця базування катерів місткістю понад 50 суден або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;
- курортні містечка та готельні комплекси поза межами населених пунктів місткістю не менш як 100 номерів або площею 5 гектарів і більше; курортні містечка та готельні комплекси в межах населених пунктів місткістю не менш як 50 номерів, якщо не передбачено їх підключення до централізованого водопостачання та/або водовідведення; курортні містечка та готельні комплекси на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах; оголошення природних територій курортними;
- постійні місця для кемпінгу та автотуризму площею 1 гектар і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;
- гольфклуби площею 3 гектари і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;
- тематичні розважальні парки площею 1 гектар і більше;

13) господарську діяльність, що призводить до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, та забір води з водних об'єктів за умови, що водозабір підземних вод перевищує 300 кубічних метрів на добу;

14) розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, зазначених у пунктах 1-13 цієї частини, крім тих, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Забороняється розпочинати провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою статті 3 Закону України «Про

оцінку впливу на довкілля», без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності.

Планована діяльність, що належить до першої категорії та зазначена в частині другій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягає обов'язковому розгляду щодо наявності підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля згідно з міжнародними зобов'язаннями України. Якщо будь-яка планована діяльність, зазначена у цій статті, може мати значний негативний транскордонний вплив на довкілля, вона підлягає оцінці транскордонного впливу на довкілля у порядку, визначеному статтею 14 цього Закону.

Забороняється провадження господарської діяльності, експлуатація об'єктів, інші втручання в природне середовище і ландшафти, у тому числі видобування корисних копалин, використання техногенних родовищ корисних копалин, якщо не забезпечено в повному обсязі додержання екологічних умов, передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішенні про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі видобування корисних копалин, використання техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або подовження строків її провадження.

3. КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, РОЗШИРЕНЬ І ЗМІН ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБ'ЄКТІВ, ЯКА НЕ ПІДЛЯГАЄ ОЦІНЦІ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Постановою Кабміну України від 13 грудня 2017 р. № 1010 затверджено критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критерії визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля.

Оцінці впливу на довкілля не підлягає планована діяльність, визначена пунктами 1-21 частини другої та пунктами 1-13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», у разі, коли вона спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію

наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, а саме діяльність з:

- 1) будівництва об'єктів військового та оборонного призначення, які використовуватимуться виключно для забезпечення оборони держави та на які поширюється законодавство про державну таємницю;
- 2) відновлення окремих конструкцій будівель і споруд з метою ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та відновлення функціонування об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, без зміни їх геометричних розмірів;
- 3) відновлення окремих конструкцій будівель і споруд з метою ліквідації наслідків антитерористичної операції та відновлення функціонування об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, без зміни їх геометричних розмірів на територіях проведення антитерористичної операції та у населених пунктах, на території яких здійснювалася антитерористична операція, відповідно до переліку, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1275 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 98, ст. 3367), на період її проведення.

Оцінці впливу на довкілля не підлягають розширення і зміни діяльності та об'єктів, визначених пунктами 1-21 частини другої та пунктами 1-13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», а саме:

- 1) технічне переоснащення одиниць та вузлів технологічного устаткування, систем управління та автоматизації, які морально застаріли та у яких вичерпано технічний ресурс, що розташовані в існуючих цехах, приміщеннях, без перепрофілювання, капітального ремонту, реконструкції об'єктів та підприємств, якщо в результаті такого переоснащення господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;

- 2) капітальний ремонт інженерних мереж (газопостачання, водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, електропостачання, зв'язку) в межах існуючої мережі та у межах відведення земельних ділянок, без зміни зовнішніх геометричних розмірів, цільового та функціонального призначення, за винятком виконання таких робіт на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду (крім господарських зон національних природних і регіональних ландшафтних парків), за умови, що припинення на час виконання робіт експлуатації об'єкта в цілому або його частин не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;
- 3) капітальний ремонт та реконструкція окремих виробничих споруд та інженерних мереж в межах територій та/або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, без перепрофілювання та зміни зовнішніх геометричних розмірів та за умови, що в результаті такого капітального ремонту та реконструкції господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;
- 4) розширення господарської діяльності або об'єктів, які не підлягали оцінці впливу на довкілля та які внаслідок зазначеного розширення не перевищуватимуть порогових значень для видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- 5) розширення господарської діяльності або об'єктів, які підлягали оцінці впливу на довкілля та щодо яких було отримано висновок з оцінки впливу на довкілля, якщо зазначене розширення не перевищуватиме порогових значень для видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (у разі встановлення таких порогових значень);

- 6) розширення господарської діяльності або об'єктів, які підлягали оцінці впливу на довкілля та щодо яких було отримано висновок з оцінки впливу на довкілля, порогові значення для яких у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» не встановлені, за умови, що в результаті такого розширення господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;
- 7) перепрофілювання господарської діяльності або об'єктів з метою провадження господарської діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, якщо зазначене перепрофілювання не пов'язане з ліквідацією (демонтажем) таких об'єктів, рекультивацією чи консервацією таких об'єктів або територій.

Тема 3.

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ І ПРОЦЕДУРНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

1. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації.
2. Поняття і основний зміст Звіту з оцінки впливу на довкілля.
3. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Експертні комісії.
4. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля.
5. Рішення про провадження планованої діяльності і після проектний моніторинг.
6. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля.

1. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПЛАНОВАНУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯКА ПІДЛЯГАЄ ОЦІНЦІ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ. ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РІВНЯ ДЕТАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ

Суб'єкт господарювання інформує уповноважений територіальний орган про намір провадити плановану діяльність та оцінку її впливу на довкілля шляхом подання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, у письмовій формі (на паперових носіях) та в електронному вигляді за місцем провадження такої діяльності. Повідомлення може бути подано особисто заявником (його представником), надіслано засобами поштового зв'язку або в електронній формі із застосуванням засобів електронних комунікацій.

У повідомленні про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, наводиться інформація про:

- 1) суб'єкта господарювання – назва (прізвище, ім'я, по батькові), юридична адреса (адреса реєстрації), контактний номер телефону;

- 2) плановану діяльність, її характеристики, технічні альтернативи;
- 3) місце провадження планованої діяльності, територіальні альтернативи;
- 4) соціально-економічний вплив планованої діяльності;
- 5) загальні технічні характеристики, у тому числі параметри планованої діяльності (потужність, довжина, площа, обсяг виробництва тощо);
- 6) екологічні та інші обмеження планованої діяльності за альтернативами;
- 7) необхідну еколого-інженерну підготовку і захист території за альтернативами;
- 8) сферу, джерела та види можливого впливу на довкілля;
- 9) належність планованої діяльності до першої чи другої категорії видів діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля;
- 10) наявність підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля;
- 11) планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 12) передбачену процедуру оцінки впливу на довкілля та можливості для участі в ній громадськості;
- 13) проведення та процедуру громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу планованої діяльності на довкілля;
- 14) вид рішення про провадження планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та орган, до повноважень якого належить прийняття цього рішення;
- 15) найменування уповноваженого територіального органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноваженого центрального органу, до якого подається повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та якому надсилаються зауваження та пропозиції громадськості до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Уповноважений територіальний орган протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, надсилає таке повідомлення до уповноваженого центрального органу та одночасно повідомляє про це суб'єкта господарювання, якщо планована діяльність:

- 1) визначена у частині другій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» або може мати значний транскордонний вплив;
- 2) може мати вплив на довкілля двох і більше областей (Автономної Республіки Крим) або замовником якої є обласна, Київська або Севастопольська міські державні адміністрації;
- 3) стосується зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та/або рішення щодо затвердження (схвалення) якої приймається Кабінетом Міністрів України;
- 4) фінансуватиметься із залученням іноземних кредитів під державні гарантії.

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, щодо планованої діяльності, яка стосується зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, подається суб'єктом господарювання до уповноваженого центрального органу, який протягом трьох робочих днів з дня отримання такого повідомлення надсилає копію повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, з метою отримання його зауважень та пропозицій з приводу планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання має право самостійно (з дотриманням вимог частини другої цієї статті) подати повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, безпосередньо до уповноваженого центрального органу з метою отримання його висновку з оцінки впливу на

довкілля. У такому разі уповноважений центральний орган протягом трьох робочих днів з дня отримання такого повідомлення надсилає копію повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, до уповноваженого територіального органу за місцем провадження діяльності з метою отримання його зауважень та пропозицій з приводу планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, оприлюднюється уповноваженим територіальним органом, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноваженим центральним органом у порядку та спосіб, визначені статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», протягом трьох робочих днів з дня надходження.

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, вноситься уповноваженим територіальним органом, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноваженим центральним органом до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля протягом трьох робочих днів з дня надходження.

Протягом 20 робочих днів з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, громадськість може надати уповноваженому територіальному органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноваженому центральному органу зауваження і пропозиції до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. У разі отримання зауважень і пропозицій громадськості відповідний уповноважений орган повідомляє про них суб'єкту господарювання та надає йому копії зауважень і пропозицій протягом трьох робочих днів з дня їх отримання.

У разі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження або на вимогу суб'єкта господарювання уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу

на довкілля», – уповноважений центральний орган надає умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. У такому разі умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, є обов'язковими для суб'єкта господарювання під час підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля.

У випадку, визначеному частиною восьмою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», вимога суб'єкта господарювання про надання умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, подається та оприлюднюється одночасно з повідомленням про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Уповноважений орган надає умови протягом 30 робочих днів з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання при підготовці звіту з оцінки впливу на довкілля враховує повністю, враховує частково або обґрунтовано відхиляє зауваження і пропозиції громадськості, надані в процесі громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

2. ПОНЯТТЯ І ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ЗВІТУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Суб'єкт господарювання забезпечує підготовку звіту з оцінки впливу на довкілля і несе відповідальність за достовірність наведеної у звіті інформації згідно з законодавством.

Звіт з оцінки впливу на довкілля включає:

1) опис планованої діяльності, зокрема:

- опис місця провадження планованої діяльності;
- цілі планованої діяльності;
- опис характеристик діяльності протягом виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності, у тому числі (за потреби) роботи з демонтажу, та потреби (обмеження) у

- використанні земельних ділянок під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;
- опис основних характеристик планованої діяльності (зокрема виробничих процесів), наприклад, виду і кількості матеріалів та природних ресурсів (води, земель, ґрунтів, біорізноманіття), які планується використовувати;
  - оцінку за видами та кількістю очікуваних відходів, викидів (скидів), забруднення води, повітря, ґрунту та надр, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення, які виникають у результаті виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;
- 2) опис виправданих альтернатив (наприклад, географічного та/або технологічного характеру) планованої діяльності, основних причин обрання запропонованого варіанта з урахуванням екологічних наслідків;
  - 3) опис поточного стану довкілля (базовий сценарій) та опис його ймовірної зміни без здійснення планованої діяльності в межах того, наскільки природні зміни від базового сценарію можуть бути оцінені на основі доступної екологічної інформації та наукових знань;
  - 4) опис факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку планованої діяльності та її альтернативних варіантів, у тому числі здоров'я населення, стан фауни, флори, біорізноманіття, землі (у тому числі вилучення земельних ділянок), ґрунтів, води, повітря, кліматичні фактори (у тому числі зміна клімату та викиди парникових газів), матеріальні об'єкти, включаючи архітектурну, археологічну та культурну спадщину, ландшафт, соціально-економічні умови та взаємозв'язки між цими факторами;
  - 5) опис і оцінку можливого впливу на довкілля планованої діяльності, зокрема величини та масштабів такого впливу (площа території та чисельність населення, які можуть зазнати впливу), характеру (за наявності – транскордонного), інтенсивності і складності, ймовірності, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу (включаючи прямий і будь-який опосередкований, побічний, кумулятивний, транскордонний, короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, постійний і тимчасовий, позитивний і негативний вплив), зумовленого:

- виконанням підготовчих і будівельних робіт та провадженням планованої діяльності, включаючи (за потреби) роботи з демонтажу після завершення такої діяльності;
  - використанням у процесі провадження планованої діяльності природних ресурсів, зокрема земель, ґрунтів, води та біорізноманіття;
  - викидами та скидами забруднюючих речовин, шумовим, вібраційним, світловим, тепловим та радіаційним забрудненням, випромінюванням та іншими факторами впливу, а також здійсненням операцій у сфері поводження з відходами;
  - ризиками для здоров'я людей, об'єктів культурної спадщини та довкілля, у тому числі через можливість виникнення надзвичайних ситуацій;
  - кумулятивним впливом інших наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності, з урахуванням усіх існуючих екологічних проблем, пов'язаних з територіями, які мають особливе природоохоронне значення, на які може поширитися вплив або на яких може здійснюватися використання природних ресурсів;
  - впливом планованої діяльності на клімат, у тому числі характер і масштаби викидів парникових газів, та чутливістю діяльності до зміни клімату;
  - технологією і речовинами, що використовуються;
- 6) опис методів прогнозування, що використовувалися для оцінки впливів на довкілля, зазначених у пункті 5, та припущень, покладених в основу такого прогнозування, а також використовувані дані про стан довкілля;
- 7) опис передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційних заходів;
- 8) опис очікуваного значного негативного впливу діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проекту до ризиків надзвичайних ситуацій, заходів запобігання чи пом'якшення впливу надзвичайних ситуацій на довкілля та заходів реагування на надзвичайні ситуації;

- 9) визначення усіх труднощів (технічних недоліків, відсутності достатніх технічних засобів або знань), виявлених у процесі підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 10) усі зауваження і пропозиції, що надійшли до уповноваженого територіального органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – до уповноваженого центрального органу після оприлюднення ними повідомлення про плановану діяльність, а також таблицю із зазначенням інформації про повне врахування, часткове врахування або обґрунтування відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень та пропозицій, що надійшли в порядку, передбаченому частиною сьомою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- 11) стислий зміст програм моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності, а також (за потреби) планів після проектного моніторингу;
- 12) резюме нетехнічного характеру інформації, зазначеної у пунктах 1-11 статті 6 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», розраховане на широку аудиторію;
- 13) список посилань із зазначенням джерел, що використовуються для описів та оцінок, що містяться у звіті з оцінки впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання подає звіт з оцінки впливу на довкілля та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля в письмовій формі на паперових носіях та в електронному вигляді, а також визначену суб'єктом господарювання іншу додаткову інформацію, необхідну для розгляду звіту, за місцем провадження планованої діяльності уповноваженому територіальному органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноваженому центральному органу.

Доступ громадськості до звіту з оцінки впливу на довкілля забезпечується в порядку, передбаченому статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Протягом трьох робочих днів з дня отримання уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і чет-

вертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноважений центральний орган вносить звіт з оцінки впливу на довкілля до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Якщо на будь-якій стадії розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля уповноважений територіальний орган виявить, що планована діяльність може мати вплив на довкілля двох і більше областей (Автономної Республіки Крим), він невідкладно, не пізніше трьох робочих днів, передає документацію уповноваженому центральному органу для проведення громадського обговорення в адміністративно-територіальних одиницях, які можуть зазнати впливу планованої діяльності (крім адміністративно-територіальних одиниць, в яких громадське обговорення вже проведено), та надання висновку з оцінки впливу на довкілля у порядку, встановленому Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», про що одночасно повідомляє суб'єкта господарювання.

Якщо на будь-якій стадії розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля уповноважений територіальний орган чи уповноважений центральний орган виявить, що планована діяльність може мати значний транскордонний вплив, уповноважений територіальний орган невідкладно, не пізніше трьох робочих днів, передає документацію уповноваженому центральному органу, а уповноважений центральний орган здійснює оцінку впливу на довкілля в порядку, визначеному Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» для планованої діяльності, яка може мати значний транскордонний вплив, про що одночасно повідомляє суб'єкта господарювання.

Звіт з оцінки впливу на довкілля підписується всіма його авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації та зберігається в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля протягом усього часу провадження планованої діяльності, але не менш як п'ять років з дня отримання рішення про провадження планованої діяльності.

Нормативно-методичне забезпечення та стандартизацію підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля здійснює уповноважений центральний орган.

3. ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ. ЕКСПЕРТНІ КОМІСІЇ

Уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноважений центральний орган видає висновок з оцінки впливу на довкілля, яким виходячи з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, зокрема величини та масштабів такого впливу (площа території та чисельність населення, які можуть зазнати впливу), характеру (у тому числі – транскордонного), інтенсивності і складності, ймовірності, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу (включаючи прямий і будь-який опосередкований, побічний, кумулятивний, транскордонний, короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, постійний і тимчасовий, позитивний і негативний впливи), передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення впливу на довкілля, визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження.

Висновок з оцінки впливу на довкілля є обов'язковим для виконання. Екологічні умови провадження планованої діяльності, зазначені у частині п'ятій статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», є обов'язковими. Висновок з оцінки впливу на довкілля враховується при прийнятті рішення про провадження планованої діяльності та може бути підставою для відмови у видачі рішення про провадження планованої діяльності.

При підготовці висновку з оцінки впливу на довкілля уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноважений центральний орган розглядає та бере до уваги звіт з оцінки впливу на довкілля та звіт про громадське обговорення.

В описовій частині висновку з оцінки впливу на довкілля наводиться інформація про:

- 1) здійснену процедуру оцінки впливу на довкілля;
- 2) врахування звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 3) враховані та відхилені зауваження та пропозиції, що надійшли під час громадського обговорення.

У висновку з оцінки впливу на довкілля уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноважений центральний орган:

- 1) зазначає тип, основні характеристики та місце провадження планованої діяльності;
- 2) визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності;
- 3) встановлює умови використання території та природних ресурсів під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;
- 4) встановлює умови щодо охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;
- 5) встановлює умови щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та усунення їх наслідків;
- 6) встановлює умови щодо зменшення транскордонного впливу планованої діяльності, щодо якої здійснювалася процедура оцінки транскордонного впливу;
- 7) якщо з оцінки впливу на довкілля випливає необхідність:
  - здійснення компенсаційних заходів – покладає обов’язок із здійснення таких заходів;
  - запобігання, уникнення, зменшення (пом’якшення), усунення, обмеження, а також моніторингу впливу планованої діяльності на довкілля – покладає обов’язок із здійснення відповідних дій;
  - здійснення додаткової оцінки впливу на довкілля на іншій стадії проектування – визначає строки та обґрунтовує вимоги щодо її здійснення; додаткова оцінка впливу на довкілля здійснюється за процедурою, передбаченою Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»;
  - здійснення після проектного моніторингу – визначає порядок, строки та вимоги до його здійснення.

Якщо з оцінки впливу на довкілля з розглянутих виправданих альтернативних варіантів виявляється екологічно обґрунтованим варіант, від-

мінний від запропонованого суб'єктом господарювання, за письмовою згодою із суб'єктом господарювання у висновку з оцінки впливу на довкілля зазначається погоджений варіант здійснення планованої діяльності.

Висновок з оцінки впливу на довкілля надається суб'єкту господарювання безоплатно протягом 25 робочих днів з дня завершення громадського обговорення, а в разі здійснення процедури оцінки транскордонного впливу – з дня завершення цієї процедури та затвердження рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля. До висновку з оцінки впливу на довкілля додається звіт про громадське обговорення.

Уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноважений центральний орган оприлюднює висновок з оцінки впливу на довкілля протягом трьох робочих днів з дня його прийняття у спосіб та в порядку, визначені статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», та протягом цього ж строку вносить його до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Висновок з оцінки впливу на довкілля втрачає силу через п'ять років у разі, якщо не було прийнято рішення про провадження планованої діяльності. Якщо до отримання рішення про провадження планованої діяльності внесено зміни до проектної документації чи зміни до законодавства, які вимагають зміни екологічних умов, визначених у висновку з оцінки впливу на довкілля, оцінка впливу на довкілля здійснюється повторно.

Висновок з оцінки впливу на довкілля та інші результати оцінки впливу на довкілля протягом п'яти років з дня прийняття рішення про провадження планованої діяльності можуть бути використані для отримання інших документів дозвільного характеру, передбачених законодавством, за умови що вони не передбачають встановлення (затвердження) змін у діяльності, затвердженій (схваленій) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження.

Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та порядок фінансування оцінки впливу на довкілля затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля. З метою здійснення своїх повноважень, визначених статтями 5, 9 та 14 Закону України «Про оцінку

впливу на довкілля», уповноважений центральний орган та уповноважений територіальний орган можуть утворювати експертні комісії з оцінки впливу на довкілля, члени яких призначаються строком на три роки. Уповноважений центральний орган веде реєстр експертів, з числа яких можуть призначатися члени експертної комісії з оцінки впливу на довкілля.

Положення про експертну комісію з оцінки впливу на довкілля, кваліфікаційні вимоги до експертів та порядок ведення реєстру експертів з оцінки впливу на довкілля затверджуються уповноваженим центральним органом. На членів експертних комісій з оцінки впливу на довкілля поширюються вимоги Закону України «Про запобігання корупції».

4. РІШЕННЯ ПРО ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І ПІСЛЯ ПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ.

Звіт з оцінки впливу на довкілля, звіт про громадське обговорення та висновок з оцінки впливу на довкілля подаються суб'єктом господарювання для отримання рішення органу державної влади або органу місцевого самоврядування про провадження планованої діяльності, яке є підставою для початку провадження цієї діяльності, встановлює (затверджує) параметри та умови провадження планованої діяльності і приймається у формі документа дозвільного характеру або іншого акта органу державної влади чи органу місцевого самоврядування у порядку, встановленому законодавством для відповідних рішень.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, приймаючи рішення про провадження планованої діяльності, зобов'язані врахувати висновок з оцінки впливу на довкілля. У рішенні про провадження планованої діяльності зазначається, що екологічні умови провадження планованої діяльності визначені у висновку з оцінки впливу на довкілля. За рішенням органу державної влади або органу місцевого самоврядування рішення про провадження планованої діяльності може включати екологічні умови провадження планованої діяльності, зазначені у частині п'ятій статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Якщо після ухвалення висновку з оцінки впливу на довкілля законодавством не передбачається прийняття рішення про провадження плано-

ваної діяльності для початку її провадження, висновок з оцінки впливу на довкілля, у якому визначено допустимість провадження планованої діяльності, вважається рішенням про провадження планованої діяльності.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування оприлюднюють інформацію про рішення про провадження планованої діяльності протягом трьох робочих днів з дня його прийняття та забезпечують громадськості можливість ознайомлення з ним.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про провадження планованої діяльності надають інформацію про нього уповноваженим органам, які ухвалювали висновок з оцінки впливу на довкілля. Інформація про рішення про провадження планованої діяльності вноситься уповноваженими органами до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля протягом трьох робочих днів з дня її отримання.

Оскарження в судовому порядку рішень, дій чи бездіяльності у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля. Висновок з оцінки впливу на довкілля, інші рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади або органів місцевого самоврядування у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля можуть бути оскаржені будь-якою фізичною чи юридичною особою в судовому порядку.

Порушення процедури здійснення оцінки впливу на довкілля, безпідставне та необґрунтоване неврахування чи неналежне врахування результатів участі громадськості, інші порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля є підставами для скасування висновку з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності в судовому порядку.

Після проектний моніторинг. Якщо це передбачено висновком з оцінки впливу на довкілля, суб'єкт господарювання забезпечує здійснення після проектного моніторингу з метою виявлення будь-яких розбіжностей і відхилень у прогнозованих рівнях впливу та ефективності заходів із запобігання забрудненню довкілля та його зменшення. Порядок, строки і вимоги до здійснення після проектного моніторингу визначаються у висновку з оцінки впливу на довкілля. За результатами після проектного моніторингу, за потреби, суб'єкт господарювання та уповноважений те-

риторіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноважений центральний орган узгоджують вжиття додаткових заходів і дій із запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу господарської діяльності на довкілля.

Якщо під час провадження господарської діяльності, щодо якої здійснювалася оцінка впливу на довкілля, виявлено значний негативний вплив цієї діяльності на життя і здоров'я населення чи довкілля та якщо такий вплив не був оцінений під час здійснення оцінки впливу на довкілля та/або істотно змінює результати оцінки впливу цієї діяльності на довкілля, рішення про провадження такої планованої діяльності за рішенням суду підлягає скасуванню, а діяльність припиненню.

У випадку, визначеному частиною другою статті 13, у разі звернення за новим рішенням про провадження планованої діяльності процедура оцінки впливу на довкілля здійснюється повторно, з урахуванням виявленої інформації, у порядку, визначеному статтями 1-10, 14 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

5. ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДЛЯ НАДАННЯ ВИСНОВКУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Механізм передачі суб'єктом господарювання Мінприроди (далі уповноважений центральний орган) або обласним, Київській та Севастопольській міським держадміністраціям (відповідному підрозділу з питань екології та природних ресурсів), органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів (далі уповноважений територіальний орган) документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля, вимоги до форми, складу та її змісту та фінансування оцінки впливу на довкілля визначений Постановою Кабміну України від 13 грудня 2017 р. №1026 «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля».

Якщо суб'єкт господарювання подає документи через електронний кабінет Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі Реєстр, електронний кабінет Реєстру) вперше, він проходить реєстрацію. Для цього суб'єкт господарювання вносить в електронний кабінет Реєстру інформацію згідно з переліком:

1. Повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – підприємця.
2. Код згідно з ЄДРПОУ для юридичної особи або паспортні дані (серія, номер паспорта, ким і коли виданий), ідентифікаційний код для фізичної особи – підприємця (не зазначається для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку у паспорті).
3. Місцезнаходження юридичної особи або місце проживання фізичної особи – підприємця (поштовий індекс, адреса).
4. Прізвище, ім'я та по батькові керівника (для юридичної особи).
5. Номер телефону.
6. Електронна адреса, на яку система Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля буде надсилати суб'єкту господарювання зворотну інформацію.
7. Код згідно з Класифікацією організаційно-правових форм господарювання (для юридичної особи).
8. Код згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України (для юридичної особи).

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, подається уповноваженому територіальному органу, а у випадку, визначеному частиною четвертою статті 5 Закону, уповноваженому центральному органу у форматі Adobe Portable Document Format (PDF) через електронний кабінет Реєстру.

Повідомленню про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, поданому через електронний кабінет Реєстру, програмними засобами ведення Реєстру присвоюється реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності, який автоматично

надсилається програмними засобами ведення Реєстру суб'єкту господарювання на електронну адресу, зазначену суб'єктом господарювання під час реєстрації у Реєстрі.

У випадку, визначеному частинами восьмою і дев'ятою статті 5 Закону, одночасно з повідомленням про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, суб'єкт господарювання подає через електронний кабінет Реєстру вимогу суб'єкта господарювання про надання умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля (далі – вимога).

Протягом трьох робочих днів з дня подання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, через електронний кабінет Реєстру суб'єкт господарювання подає зазначене повідомлення та вимогу (у разі подання) особисто або в письмовій формі на паперових носіях уповноваженому територіальному органу, а у випадку, визначеному частиною четвертою статті 5 Закону, уповноваженому центральному органу за допомогою засобів поштового зв'язку поштовим відправленням з оголошеною цінністю з описом вкладення. У повідомленні про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, що подається на паперових носіях, зазначається реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності, присвоєний їй програмними засобами ведення Реєстру під час подання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

Якщо суб'єктом господарювання у повідомленні про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, визначено наявність підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля (планована діяльність може мати значний транскордонний вплив), повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, подається українською та англійською мовами.

Після подання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля суб'єкт господарювання подає уповноваженому територіальному органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону, уповноваженому центральному органу у форматі Adobe Portable Document Format (PDF) через електронний кабінет Реєстру та протягом

трьох робочих днів з дня подання через електронний кабінет Реєстру у письмовій формі на паперових носіях уповноваженому територіальному органу або уповноваженому центральному органу (за допомогою засобів поштового зв'язку поштовим відправленням з оголошеною цінністю з описом вкладення) такі документи для отримання висновку з оцінки впливу на довкілля:

- 1) оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 2) звіт з оцінки впливу на довкілля;
- 3) відомості (документи, матеріали), що підтверджують факт та дату опублікування, розміщення або оприлюднення в інший спосіб суб'єктом господарювання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, якщо такі вже опубліковані, або договір з друкованими засобами масової інформації про опублікування таких документів, а також документ, що підтверджує внесення плати за проведення громадського обговорення.

Суб'єкт господарювання має право подати уповноваженому центральному органу або уповноваженому територіальному органу будь-яку іншу додаткову інформацію, необхідну для розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля.

Звіт з оцінки впливу на довкілля та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля подаються із зазначенням реєстраційного номера справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності, присвоєного їй програмними засобами ведення Реєстру під час подання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

У випадках, визначених частиною восьмою статті 4 Закону, суб'єкт господарювання подає у форматі Adobe Portable Document Format (PDF) через електронний кабінет Реєстру та у письмовій формі на паперових носіях в порядку, визначеному цим пунктом, два варіанти звіту з оцінки впливу на довкілля або іншої документації щодо планованої діяльності: один повний, другий – з відокремленням конфіденційної інформації

(слова, речення, абзаци ретушуються, а сторінки чи розділи документів вилучаються).

При цьому інформація, що стосується впливу на довкілля, у тому числі про кількісні та якісні показники викидів і скидів, фізичні та біологічні фактори впливу, використання природних ресурсів та поводження з відходами, є відкритою і доступ до неї не може бути обмеженим.

З метою підтвердження цілісності електронних документів та ідентифікації суб'єктів господарювання усі документи та інша інформація, що вносяться суб'єктом господарювання через електронний кабінет Реєстру, подаються з використанням електронного цифрового підпису відповідно до вимог Закону України «Про електронний цифровий підпис».

Подання документів через електронний кабінет Реєстру супроводжується автоматичним підтвердженням факту і часу одержання уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом такого документа, що надсилається програмними засобами ведення Реєстру суб'єкту господарювання на електронну адресу, зазначену суб'єктом господарювання під час реєстрації у Реєстрі.

За результатами розгляду документів, поданих суб'єктом господарювання для отримання висновку з оцінки впливу на довкілля, виходячи з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган видає висновок з оцінки впливу на довкілля за формою згідно з додатком 5. Відмова у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля або його анулювання здійснюється згідно з вимогами Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

Висновок з оцінки впливу на довкілля надається суб'єкту господарювання уповноваженим територіальним органом або уповноваженим центральним органом безоплатно.

За проведення громадського обговорення в процесі оцінки впливу на довкілля справляється плата, за рахунок якої оплачуються: експертні послуги членів експертних комісій з оцінки впливу на довкілля, які залучатимуться відповідно до статті 10 Закону, організація громадських слухань (оренда приміщень для проведення громадських слухань, технічне забезпечення проведення громадських слухань, відрядження, друк та

копіювання матеріалів, обслуговування копіювальної техніки, канцелярське приладдя, доступ до Інтернету, послуги організатора громадських слухань) та проведення громадського обговорення за процедурою оцінки транскордонного впливу (за винятком перекладу звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої необхідної документації суб'єкта господарювання, які забезпечуються суб'єктом господарювання).

Розмір плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля затверджується уповноваженим центральним органом за погодженням з Мінекономрозвитку. Розмір плати визначається згідно з категорією видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля з огляду на масштаби очікуваного впливу, кількість обов'язкових громадських слухань, кількість зачеплених держав, та диференціюється з урахуванням:

- 1) здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності не виходить за межі області (Автономної Республіки Крим);
- 2) здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності поширюється на дві і більше областей, але менше ніж на третину областей України;
- 3) здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності поширюється більше ніж на третину областей України;
- 4) здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання вносить плату за проведення громадського обговорення на рахунок, визначений уповноваженим територіальним органом або уповноваженим центральним органом, до подання звіту з оцінки впливу на довкілля та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.

Документ, що підтверджує внесення плати за проведення громадського обговорення, подається суб'єктом господарювання разом із звітом з оцінки впливу на довкілля та оголошенням про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля у форматі Adobe Portable Document Format

(PDF) через електронний кабінет Реєстру та протягом трьох робочих днів з дня подання через електронний кабінет Реєстру у письмовій формі на паперових носіях (за допомогою засобів поштового зв'язку поштовим відправленням з оголошеною цінністю з описом вкладення).

Якщо на будь-якій стадії розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля виявиться, що планована діяльність може мати вплив на довкілля двох і більше областей, протягом п'яти робочих днів з дня одержання повідомлення від уповноваженого територіального органу про передачу документації уповноваженому центральному органу суб'єкт господарювання сплачує різницю між внесеною платою та платою за проведення громадського обговорення, передбаченою для такої планованої діяльності, на рахунок, визначений уповноваженим центральним органом. У цьому разі уповноважений територіальний орган, який отримав плату за проведення громадського обговорення, забезпечує проведення громадських слухань планованої діяльності на території своєї адміністративно-територіальній одиниці за рахунок коштів, одержаних від суб'єкта господарювання. Документ, що підтверджує сплату різниці, подається суб'єктом господарювання у форматі Adobe Portable Document Format (PDF) через електронний кабінет Реєстру та протягом трьох робочих днів з дня подання через електронний кабінет Реєстру у письмовій формі на паперових носіях (за допомогою засобів поштового зв'язку поштовим відправленням з оголошеною цінністю з описом вкладення).

Якщо на будь-якій стадії розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля виявиться, що планована діяльність може мати значний транскордонний вплив, протягом п'яти робочих днів з дня одержання рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля від уповноваженого центрального органу суб'єкт господарювання вносить плату за проведення громадського обговорення за процедурою оцінки транскордонного впливу на рахунок, визначений уповноваженим центральним органом. У цьому разі уповноважений територіальний орган, який отримав плату за проведення громадського обговорення, забезпечує проведення громадських слухань планованої діяльності на території своєї адміністративно-територіальної одиниці за рахунок коштів, одержаних від суб'єкта господарювання. Документ, що підтверджує внесення плати,

подається суб'єктом господарювання у форматі Adobe Portable Document Format (PDF) через електронний кабінет Реєстру та протягом трьох робочих днів з дня подання через електронний кабінет Реєстру у письмовій формі на паперових носіях (за допомогою засобів поштового зв'язку поштовим відправленням з оголошеною цінністю з описом вкладення).

Плата за проведення громадського обговорення зараховується до відповідних спеціальних фондів державного бюджету в разі здійснення оцінки впливу на довкілля уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом, або до спеціальних фондів місцевих бюджетів – в разі здійснення оцінки впливу на довкілля відповідними підрозділами з питань екології та природних ресурсів Київської та Севастопольської міських держадміністрацій.

Оплата праці членів експертних комісій з оцінки впливу на довкілля, оплата організації громадських слухань та забезпечення громадського обговорення за транскордонною процедурою здійснюється на договірних засадах в порядку, передбаченому законодавством. Витрати на відрядження для участі у транскордонних консультаціях визначаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. №98 «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» (Офіційний вісник України, 2011 р., № 11, ст. 488).

Плата за проведення громадського обговорення не може використовуватися на оплату праці працівників уповноваженого територіального органу або уповноваженого центрального органу, придбання автотранспортних засобів, меблів, мобільних телефонів та проведення ремонту кабінетів.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Правопорушеннями у сфері оцінки впливу на довкілля є:

- 1) надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності;
- 2) порушення встановленої законодавством процедури здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів;
- 3) неврахування у встановленому порядку результатів оцінки впливу на довкілля при прийнятті рішення про провадження планованої діяльності;
- 4) підготовка завідомо неправдивого звіту з оцінки впливу на довкілля чи завідомо неправдивого висновку з оцінки впливу на довкілля;
- 5) незаконне втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля;
- 6) провадження планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, без здійснення такої оцінки та отримання рішення про провадження планованої діяльності;
- 7) недотримання під час провадження господарської діяльності, експлуатації об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, екологічних умов, визначених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішенні про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або подовження строків її провадження.

Законами України може бути встановлена відповідальність і за інші правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля.

Особи, винні в порушенні законодавства про оцінку впливу на довкілля, притягаються до дисциплінарної, адміністративної, цивільної чи кримінальної відповідальності.

Тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств у разі порушення ними законодавства про оцінку впливу на довкілля. Діяльність суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, що провадиться з порушенням законодавства про оцінку впливу на довкілля, може бути:

- 1) тимчасово заборонена (зупинена) – до виконання встановлених у висновку з оцінки впливу на довкілля екологічних умов зупиняється експлуатація підприємства чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання;
- 2) припинена – повністю припиняється експлуатація підприємства чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання.

У разі тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств забороняються всі викиди і скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів підприємства в цілому чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання.

Діяльність підприємств тимчасово забороняється (зупиняється) у разі порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля, зокрема у разі недотримання під час провадження господарської діяльності, експлуатації об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, екологічних умов, передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішеннях про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або подовження строків її провадження, – до моменту забезпечення виконання таких екологічних умов.

Підставою для припинення діяльності підприємства чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання є провадження планованої дія-

льності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, без здійснення такої оцінки та отримання рішення про провадження планованої діяльності або систематичні порушення у сфері оцінки впливу на довкілля, що не можуть бути усунені з технічних, економічних або інших причин.

Рішення про тимчасову заборону (зупинення) або припинення діяльності підприємств у разі порушення ними законодавства про оцінку впливу на довкілля приймається виключно судом за позовом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, його територіальних органів або за позовом інших осіб, права та інтереси яких порушено.

Тема 4.

ІНФОРМУВАННЯ І РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ.

1. Гласність оцінки впливу на довкілля.
2. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля.
3. Громадські слухання в процесі оцінки впливу на довкілля.

1. ГЛАСНІСТЬ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

У процесі оцінки впливу на довкілля забезпечується своєчасне, адекватне та ефективне інформування громадськості.

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, інформація про висновок з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності (із зазначенням органу, номера та дати їх прийняття) оприлюднюються шляхом розміщення на офіційному веб-сайті в мережі Інтернет уповноваженого територіального органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – на офіційному веб-сайті уповноваженого центрального органу із зазначенням дати офіційного оприлюднення документа.

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля оприлюднюються суб'єктом господарювання не пізніше трьох робочих днів з дня їх подання уповноваженому територіальному органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», – уповноваженому центральному органу шляхом опублікування в друкованих засобах масової інформації (не менше двох), визначених суб'єктом госпо-

дарювання, територія розповсюдження яких охоплює адміністративно-територіальні одиниці, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, а також розміщуються на дошках оголошень органів місцевого самоврядування або в інших громадських місцях на території, де планується провадити плановану діяльність, або оприлюднюються в інший спосіб, що гарантує доведення інформації до відома мешканців відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на території якої планується розміщення об'єкта, чи до відповідної територіальної громади, яка може зазнати впливу планованої діяльності, та інших зацікавлених осіб.

Інформація про висновок з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності (із зазначенням органу, номера та дати їх прийняття) оприлюднюється суб'єктом господарювання протягом трьох робочих днів з дня їх отримання суб'єктом господарювання шляхом розміщення в порядку, визначеному частиною третьою статті 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Звіт з оцінки впливу на довкілля та надана суб'єктом господарювання інша документація, необхідна для оцінки впливу на довкілля, є відкритими (з урахуванням вимог частини восьмої статті 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля») і надаються уповноваженим органом, органом місцевого самоврядування та суб'єктом господарювання для ознайомлення. Доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої наданої суб'єктом господарювання документації щодо планованої діяльності забезпечується шляхом їх розміщення у місцях, доступних для громадськості у приміщеннях уповноваженого органу, органу місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яка може зазнати впливу планованої діяльності, у приміщенні суб'єкта господарювання та, додатково, може розміщуватися в інших загальнодоступних місцях, визначених суб'єктом господарювання. Громадськості надається можливість робити копії (фотокопії) та виписки із зазначеної документації, а також можливість ознайомлення з інформацією за місцем розміщення.

Уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноважений центральний орган, органи місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яка мо-

же зазнати впливу планованої діяльності, забезпечують суб'єкту господарювання протягом трьох днів з дня його звернення можливості для оприлюднення документів та інформації, зазначених у частинах третій та четвертій цієї статті, та розміщення і доступ до документації, зазначеної у частині п'ятій цієї статті, у місцях, доступних для громадськості у приміщеннях уповноваженого органу або органу місцевого самоврядування.

Уповноважений територіальний орган та уповноважений центральний орган забезпечують безоплатний доступ громадськості до всієї (з урахуванням вимог частини восьмої статті 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля») інформації, що стосується процесу прийняття висновку, в міру її надходження.

У виняткових випадках, якщо документація щодо планованої діяльності чи звіт з оцінки впливу на довкілля містять конфіденційну інформацію суб'єкта господарювання, така інформація за обґрунтованою заявою суб'єкта господарювання відокремлюється, а решта інформації надається для ознайомлення громадськості. При цьому інформація, що стосується впливу на довкілля, у тому числі про кількісні та якісні показники викидів і скидів, фізичні та біологічні фактори впливу, використання природних ресурсів та поводження з відходами, є відкритою і доступ до неї не може бути обмежений.

Опублікування інформації в друкованих засобах масової інформації, розміщення на дошках оголошень та виготовлення копій для їх фізичного розміщення з метою ознайомлення громадськості забезпечує суб'єкт господарювання. Суб'єкт господарювання одночасно з поданням звіту з оцінки впливу на довкілля подає уповноваженому територіальному органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноваженому центральному органу відомості, що підтверджують факт та дату опублікування, розміщення або оприлюднення в інший спосіб повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Уповноважений орган перевіряє та вносить зазначену інформацію до звіту про громадське обговорення.

Уповноважений центральний орган веде Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. Інформація, внесена до Єдиного реєстру з оцінки

впливу на довкілля, є відкритою, вільний доступ до неї забезпечується через мережу Інтернет. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля визначається Кабінетом Міністрів України.

2. ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ У ПРОЦЕСІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля проводиться з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності.

Громадськість має право подавати будь-які зауваження чи пропозиції, які, на її думку, стосуються планованої діяльності, без необхідності їх обґрунтування. Зауваження та пропозиції можуть подаватися в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) та усно під час громадських слухань із занесенням до протоколу громадських слухань. Письмові зауваження і пропозиції подаються під час громадського обговорення протягом строків, визначених частиною сьомою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та частиною шостою статті 7 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноважений центральний орган зобов'язаний забезпечити громадське обговорення у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля.

Громадське обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, проводиться згідно із статтею 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Громадське обговорення планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля проводиться у формі громадських слухань та у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді).

Громадське обговорення планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля починається з дня офіційного оприлюднен-

ня оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля та надання громадськості доступу до звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення в порядку, визначеному статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», і триває не менше 25 робочих днів і не більше 35 робочих днів. Усі пропозиції та зауваження громадськості, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду уповноваженим територіальним органом, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноваженим центральним органом. Пропозиції, надані після встановленого строку, не розглядаються. У разі ненадання зауважень та пропозицій протягом визначеного строку вважається, що зауваження та пропозиції відсутні.

Уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноважений центральний орган забезпечує підготовку звіту про громадське обговорення. Невід'ємною частиною звіту про громадське обговорення є відомості про оприлюднення інформації в порядку, визначеному статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», та підтвердження такого оприлюднення, перелік матеріалів, наданих на розгляд громадськості, протоколи громадських слухань, усі отримані письмові зауваження і пропозиції громадськості, а також таблиця із зазначенням інформації про повне врахування, часткове врахування або обґрунтоване відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень та пропозицій. Звіт про громадське обговорення вноситься до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля не пізніше строку, визначеного частиною сьомою статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля». Вимоги до змісту та форми звіту про громадське обговорення встановлюються уповноваженим центральним органом.

Витрати, пов'язані з проведенням громадського обговорення, несе суб'єкт господарювання.

Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля встановлює Кабінет Міністрів України.

Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Уповноважений територіальний орган, а у випадках,

визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноважений центральний орган оприлюднює оголошення про початок громадського обговорення протягом трьох робочих днів з дня надходження до нього звіту з оцінки впливу на довкілля. Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля оприлюднюється у спосіб та в порядку, визначені статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля має містити інформацію про:

- 1) плановану діяльність (стисла характеристика);
- 2) суб'єкта господарювання;
- 3) уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноважений центральний орган, який забезпечує проведення громадського обговорення;
- 4) процедуру прийняття рішення про провадження планованої діяльності та орган, який розглядатиме результати оцінки впливу на довкілля;
- 5) строки, тривалість та порядок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, включаючи інформацію про час і місце усіх запланованих громадських слухань;
- 6) державний орган, що забезпечує доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої доступної інформації щодо планованої діяльності;
- 7) орган, до якого направляються запитання, зауваження чи пропозиції, та строки подання запитань, зауважень і пропозицій, у тому числі його поштову та електронну адреси, на які надсилаються пропозиції та зауваження;
- 8) наявну екологічну інформацію щодо планованої діяльності;
- 9) місце (місця) розміщення звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої додаткової інформації, яку визначає суб'єкт господарювання, а також час, з якого громадськість може ознайомитися з ними.

На офіційному веб-сайті уповноваженого територіального органу, а у випадках, визначених частинами третьою і четвертою статті 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», уповноваженого центрального органу в мережі Інтернет та на дошках оголошень органів місцевого самовря-

дування або в інших громадських місцях на території, де планується провадити плановану діяльність, оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля розміщується протягом усього часу з дня офіційного оприлюднення до завершення строку обговорення.

3. ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ В ПРОЦЕСІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Порядок, регламент і процедура проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля (далі планована діяльність) затверджено Постановою Кабміну України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля» від 13 грудня 2017 р. №989.

Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган забезпечує проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності шляхом:

- 1) оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, а в разі необхідності оголошення про проведення повторних громадських слухань;
- 2) проведення громадських слухань;
- 3) розгляду, повного врахування, часткового врахування або обґрунтованого відхилення зауважень і пропозицій громадськості, отриманих під час громадських слухань;
- 4) підготовки і оприлюднення шляхом внесення до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля звіту про громадське обговорення.

Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган може залучати до проведення громадських слухань організатора громадських слухань.

Організатор громадських слухань визначається уповноваженим центральним або уповноваженим територіальним органом один раз на рік на конкурсній основі за договором з урахуванням вимог Закону України «Про публічні закупівлі». У разі проведення уповноваженим центра-

льним органом або уповноваженим територіальним органом громадських слухань самостійно відповідний орган виконує всі функції, передбачені Порядком для організатора громадських слухань.

Організатором громадських слухань може бути юридична особа або фізична особа – підприємець, яка має досвід у сфері охорони довкілля не менше двох років та людські і технічні ресурси, необхідні для забезпечення проведення громадських слухань у відповідному регіоні або регіонах.

Організатор громадських слухань повинен бути незалежним, об'єктивним та неупередженим і не мати потенційного конфлікту інтересів щодо планованої діяльності в розумінні Закону України «Про запобігання корупції». Юридична особа або фізична особа – підприємець, яка залучалася суб'єктом господарювання до розроблення документації щодо планованої діяльності на попередніх етапах (розроблення проектної документації, підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля, інше), не може бути організатором громадських слухань щодо такої планованої діяльності. Організатор громадських слухань зобов'язаний повідомити про конфлікт інтересів уповноваженому центральному органу або уповноваженому територіальному органу. У такому випадку уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган проводить громадські слухання самостійно.

Організатор громадських слухань:

- 1) проводить громадські слухання відповідно до Закону та Порядку;
- 2) реєструє учасників громадських слухань у журналі (відомості) реєстрації учасників;
- 3) реєструє виступи учасників громадських слухань у журналі (відомості) реєстрації виступів;
- 4) забезпечує аудіо- та/або відеофіксацію ходу громадських слухань;
- 5) здійснює головування під час громадських слухань;
- 6) готує протокол громадських слухань.

Під час громадського обговорення планованої діяльності може проводитися одне або більше громадських слухань. Кількість громадських слухань визначається суб'єктом господарювання з урахуванням масштабів очікуваного впливу, а також таких умов:

- 1) якщо вплив планованої діяльності не поширюється за межі області, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності або в адміністративному центрі адміністративно-територіальної одиниці, яка може зазнати впливу планованої діяльності;
- 2) якщо вплив планованої діяльності поширюється на дві та більше областей, але менше ніж на третину областей України, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності та в адміністративних центрах адміністративно-територіальних одиниць, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, кожної з таких областей;
- 3) якщо вплив планованої діяльності поширюється більше ніж на третину областей України, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності, в адміністративних центрах адміністративно-територіальних одиниць третини областей України, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, та додатково в м. Києві.

Громадські слухання проводяться не раніше ніж через десять робочих днів з дня оприлюднення уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.

До подання оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля суб'єкт господарювання може провести консультації з уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом щодо місця та часу проведення громадських слухань з урахуванням можливості забезпечення присутності всіх потенційних учасників.

Громадські слухання вважаються такими, що не відбулися, якщо на такі слухання не з'явився:

- 1) їх організатор;
- 2) суб'єкт господарювання.

У разі визнання громадських слухань такими, що не відбулися у зв'язку з неявкою організатора громадських слухань, проводяться повторні громадські слухання. Опублікування оголошення про проведення повторних громадських слухань та проведення повторних громадських слухань здійснюється за рахунок організатора громадських слухань.

Проведення повторних громадських слухань відбувається не раніше ніж через п'ять робочих днів після офіційного оприлюднення оголошення про проведення повторних громадських слухань. Оприлюднення оголошення про проведення повторних громадських слухань відбувається у той самий спосіб, що і оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Зміст оголошення про проведення повторних громадських слухань включає всю інформацію, що наводилася в оголошенні про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, із зазначенням дати, часу і місця проведення повторних громадських слухань.

Організатор громадських слухань забезпечує запис громадського слухання із застосуванням засобів аудіо- та/або відеофіксації. Аудіо- та/або відеозапис є невід'ємною частиною протоколу громадських слухань.

Громадські слухання проводяться під головуванням організатора громадських слухань, який зобов'язаний:

- 1) визначати регламент громадських слухань;
- 2) відкривати громадські слухання (представляти головуючого та суб'єкта господарювання, плановану діяльність, щодо якої проводяться громадські слухання);
- 3) оголошувати порядок денний і регламент громадських слухань;
- 4) інформувати про ведення аудіо- та/або відеозапису громадських слухань, про порядок ведення протоколу громадських слухань, подання усних та письмових зауважень і пропозицій під час громадських слухань;
- 5) надавати можливість суб'єктові господарювання викласти основні відомості щодо планованої діяльності та положення звіту з оцінки впливу на довкілля, які виносяться на обговорення, та проблемні питання, що заслуговують на увагу громадськості;
- 6) надавати можливість представникам громадськості ставити запитання суб'єкту господарювання, присутнім експертам та спеціалістам та висловити свою думку;
- 7) забезпечувати ведення обговорення, подання пропозицій та зауважень громадськості з дотриманням регламенту;
- 8) підбивати підсумки громадських слухань та інформувати учасників громадських слухань про те, в який спосіб враховуватимуться заува-

ження та пропозиції громадськості уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом.

Хід та результати громадських слухань оформлюються протоколом громадських слухань, який підписується головуючим на громадських слуханнях.

Громадські слухання розпочинаються з доповіді головуючого, який коротко інформує присутніх про суть питань, що повинні бути обговорені, про склад учасників та порядок і регламент громадських слухань. Головуючий також повідомляє присутнім інформацію, надану суб'єктом господарювання, щодо оприлюднення ним оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, а також щодо розміщення звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення у місцях, доступних для громадськості.

Наступним після організатора громадських слухань виступає суб'єкт господарювання, який є замовником планованої діяльності. Доповідь суб'єкта господарювання повинна містити:

- 1) короткий опис планованої діяльності;
- 2) основні положення та висновки звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 3) інформацію про можливий негативний вплив на довкілля;
- 4) заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційні заходи;
- 5) зміст зауважень і пропозицій громадськості, що надійшли до початку громадських слухань;
- 6) інші відомості щодо планованої діяльності, визначені суб'єктом господарювання.

У разі необхідності після суб'єкта господарювання за його пропозицією виступають інші співдоповідачі, експерти або спеціалісти.

Після доповідей головуючий надає учасникам громадських слухань можливість поставити доповідачам запитання. Суб'єкт господарювання зобов'язаний забезпечити надання відповідей на запитання громадськості в усній формі під час громадських слухань із внесенням їх до протоколу громадських слухань або в письмовій формі після їх закінчення. Суб'єкт господарювання протягом п'яти робочих днів з дня проведення

громадських слухань надає письмові відповіді на усі запитання громадськості, на які він не зміг надати відповідь під час громадських слухань. Відповідь надсилається на адресу особи, що поставила запитання, зазначену в журналі (відомості) реєстрації учасників громадських слухань. У той же строк копії відповідей також надсилаються організаторові громадських слухань для долучення до протоколу громадського слухання.

Усім учасникам громадських слухань забезпечуються рівні умови для висловлення своєї думки, подання пропозицій і зауважень.

З метою забезпечення належного проведення громадських слухань учасники громадських слухань реєструються у журналі (відомості) виступів учасників громадських слухань, а порядок виступів визначається відповідно до записів у зазначеному журналі (відомості). Регламент громадських слухань розраховується також з урахуванням можливості для виступів учасників громадських слухань, не зареєстрованих у журналі (відомості).

Усі пропозиції і зауваження, подані під час громадських слухань в усній формі, фіксуються у протоколі громадських слухань. Письмові пропозиції та зауваження, що подаються в ході громадських слухань, реєструються у журналі (відомості) реєстрації письмових зауважень та пропозицій і додаються до протоколу громадських слухань.

У разі необхідності уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган або організатор громадських слухань може запросити представників правоохоронних органів для забезпечення правопорядку під час громадських слухань.

Відсутність пропозицій і зауважень громадськості фіксується у відповідному розділі протоколу громадських слухань. У разі неявки представників громадськості на громадські слухання складається відповідний акт, що підписується головуючим. У такому випадку громадські слухання вважаються такими, що відбулися.

Організатор громадських слухань передає не пізніше ніж через сім робочих днів після проведення громадських слухань уповноваженому центральному органу або уповноваженому територіальному органу підписаний протокол громадських слухань з усіма додатками або акт.

Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган протягом трьох робочих днів вносить протокол громадських слухань до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Розглядаючи звіт з оцінки впливу на довкілля та готуючи висновок з оцінки впливу на довкілля, уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган розглядає, повністю враховує, частково враховує або обґрунтовано відхиляє усі зауваження і пропозиції, отримані в ході громадських слухань та протягом усього строку громадського обговорення. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган складає таблицю із зазначенням інформації про повне врахування, часткове врахування або обґрунтоване відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень і пропозицій.

Протоколи громадських слухань з усіма додатками та таблиця врахування зауважень і пропозицій громадськості включаються уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом до звіту про громадське обговорення. Звіт про громадське обговорення вноситься уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля одночасно з висновком з оцінки впливу на довкілля.

Тема 5.

ОЦІНКА ТРАНСКОРДОННОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В ПРОЦЕДУРІ ОВД

1. Підстави та організаційні засади проведення оцінки транскордонного впливу на довкілля.
2. Конвенція про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті.
3. Конвенція про доступ до інформації та доступ до правосуддя щодо питань охорони довкілля.

1. ПІДСТАВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ТРАНСКОРДОННОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Планована діяльність, яка може мати значний негативний транскордонний вплив на довкілля, підлягає оцінці транскордонного впливу на довкілля відповідно до міжнародних договорів України до прийняття рішення про провадження такої планованої діяльності.

Оцінка транскордонного впливу на довкілля здійснюється за рішенням уповноваженого центрального органу. При розгляді та визначенні можливого значного негативного транскордонного впливу на довкілля беруться до уваги масштаби планованої діяльності, місце її провадження, а також можливі наслідки. Рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля приймається уповноваженим центральним органом відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України, на підставі наявної інформації щодо планованої діяльності або звернення іноземної держави.

Залежно від місця провадження планованої діяльності оцінка транскордонного впливу на довкілля здійснюється:

- 1) за процедурою держави походження – щодо планованої діяльності, яка здійснюватиметься на території України;

2) за процедурою зачепленої держави – щодо планованої діяльності, яка здійснюватиметься на території іноземної держави.

У разі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження уповноважений центральний орган протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення офіційно оповіщає держави, довкілля яких може зазнати значного негативного транскордонного впливу.

Оповіднення містить інформацію про плановану діяльність, у тому числі наявну інформацію про її можливий транскордонний вплив, можливе рішення та процедуру оцінки транскордонного впливу на довкілля планованої діяльності. В оповіщенні зазначається строк, що надається зачепленій державі для надання відповіді щодо участі в оцінці транскордонного впливу на довкілля, який не може становити менше 30 днів. Цей строк починає обраховуватися з дня отримання оповіщення зачепленою державою.

Уповноважений центральний орган припиняє процедуру оцінки транскордонного впливу на довкілля у разі відмови всіх зачеплених держав брати участь у цій оцінці чи у разі відсутності відповіді зачеплених держав у встановлений строк.

У разі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, надаються уповноваженим центральним органом. У такому разі звіт з оцінки впливу на довкілля має включати оцінку транскордонного впливу (розділ щодо оцінки транскордонного впливу), а звіт про громадське обговорення – розділ щодо громадського обговорення громадськістю інших держав. До звіту з оцінки впливу на довкілля додаються протоколи (листи) як результат консультацій із зачепленою державою (державами).

Суб'єкт господарювання забезпечує підготовку та переклад проекту оповіщення зачеплених держав, звіту з оцінки впливу на довкілля іноземною мовою (мовами) та іншої необхідної документації, що визначаються у кожному конкретному випадку уповноваженим центральним органом.

Уповноважений центральний орган проводить консультації із зачепленою державою (державами), а також спільно із зачепленими держа-

вами забезпечує громадське обговорення громадськістю цих держав планованої діяльності та звіту з оцінки впливу на довкілля.

Рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля схвалюється Міжвідомчою координаційною радою з питань реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, склад та порядок діяльності якої визначаються Кабінетом Міністрів України, та є обов'язковим для виконання на території України. Рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля після схвалення Міжвідомчою координаційною радою з питань реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті затверджується уповноваженим центральним органом та є невід'ємною частиною висновку з оцінки впливу на довкілля.

Рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля оприлюднюється та вноситься уповноваженим центральним органом до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля в порядку, визначеному частиною сьомою статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Уповноважений центральний орган повідомляє всі зачеплені держави про рішення про провадження планованої діяльності, що підлягала оцінці транскордонного впливу на довкілля, та оприлюднює інформацію про нього на своєму офіційному веб-сайті в мережі Інтернет.

Участь України в оцінці транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави забезпечується уповноваженим центральним органом та передбачає:

- 1) направлення звернення іноземній державі стосовно необхідності здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля;
- 2) надання відповіді на оповіщення із зазначенням зацікавленості (незацікавленості) брати участь в оцінці транскордонного впливу на довкілля;
- 3) участь у консультаціях між державою походження та іншими зачепленими державами щодо наданих матеріалів оцінки транскордонного впливу на довкілля;
- 4) організацію спільно з іншими заінтересованими державами участі громадськості;

5) інші дії та заходи відповідно до закону та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Уповноважений центральний орган оприлюднює своє рішення про здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави, сприяє громадському обговоренню матеріалів оцінки транскордонного впливу на довкілля та їх врахуванню, а також повідомляє громадськість про рішення про провадження планованої діяльності, прийняте державою походження в порядку, передбаченому статтею 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

З метою поліпшення управління процедурою оцінки транскордонного впливу на довкілля можуть утворюватися тимчасові або постійно діючі спільні органи з іншими державами. Статус і порядок функціонування таких органів визначаються відповідними двосторонніми чи багатосторонніми угодами.

2. КОНВЕНЦІЯ ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ

Конвенції про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті – Конвенція Еспо, що була підписана у місті Еспо (Фінляндія) у 1991 році. Конвенція Еспо – це міжнародний договір, що зобов'язує держави проводити оцінку впливу на довкілля комерційних проектів у випадку, коли такі проекти можуть вплинути на довкілля іншої держави.

Участь України у виконанні вимог Конвенції було розглянуто на нараді країн-учасниць 14-18 вересня 2009 року у Женеві. При цьому було здійснено незалежний огляд заходів правового, адміністративного й іншого характеру, прийнятих Україною з метою виконання положень даної Конвенції.

Сторони Конвенції, враховуючи взаємозв'язок між різними видами економічної діяльності та їхніми екологічними наслідками, підтверджують необхідність забезпечення екологічно обґрунтованого та сталого розвитку і мають твердий намір розвивати міжнародне співробітництво в галузі оцінки впливу на довкілля, зокрема у транскордонному контексті.

При цьому, важливе значення має розробка попереджувальної політики та відвернення, зменшення і моніторингу значних шкідливих видів

впливу на навколишнє середовище в цілому, та, зокрема, у транскордонному контексті.

У документі відмічається необхідність приділення пильної уваги екологічним факторам на ранньому етапі процесу прийняття рішень, застосування оцінки впливу на довкілля на усіх належних адміністративних рівнях як необхідного інструмента підвищення якості інформації, яка надається директивним органам, з тим щоб вони могли приймати екологічно обґрунтовані рішення, які враховували б необхідність зведення до мінімуму значної шкідливої дії, зокрема у транскордонному контексті.

В Конвенції дані основні визначення, що стосуються оцінки впливу на довкілля:

- «запланована діяльність» визначається як будь-яка діяльність чи будь-яка суттєва зміна у тій чи іншій діяльності, що вимагає прийняття рішення компетентним органом відповідно до діючої національної процедури;
- «оцінка впливу на довкілля» означає національну процедуру оцінки можливого впливу запланованої діяльності на навколишнє середовище;
- «вплив» означає будь-які наслідки запланованої діяльності для навколишнього середовища, включаючи здоров'я і безпеку людей, флору, фауну, ґрунт, повітря, воду, клімат, ландшафт, історичні пам'ятки та інші матеріальні об'єкти, чи взаємозв'язок між цими факторами; він охоплює також наслідки для культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів;
- «транскордонний вплив» означає будь-який вплив, не тільки глобального характеру, у районі, що знаходиться під юрисдикцією тієї чи іншої Сторони, викликаний запланованою діяльністю, фізичне джерело якої розташоване повністю чи частково у межах району, який підпадає під юрисдикцію іншої Сторони;
- «компетентний орган» означає національний орган чи органи, що призначаються Стороною як відповідальні за виконання функцій, які охоплюються Конвенцією, та/або орган чи органи, на які Сторона покладає повноваження щодо прийняття рішень, що мають відношення до запланованої діяльності;

- «громадськість» означає одну або декілька фізичних або юридичних осіб.

Згідно з положеннями Конвенції, Сторони на індивідуальній чи колективній основі повинні вживати усі належні і ефективні заходи щодо запобігання значному шкідливому транскордонному впливу як результату запланованої діяльності, а також щодо його зменшення та контролю за ним.

Перш ніж дозволити реалізацію планованої діяльності, країна походження повинна повідомити та провести консультації із зачепленими сторонами і громадськістю зачеплених територій.

Зачеплена країна і громадськість зачепленої території повинні мати можливість висловити свою точку зору та надати зауваження щодо запропонованого проекту. Остаточне рішення щодо запропонованого проекту повинно належним чином враховувати такі зауваження. Остаточне рішення повинно повідомлятися зачепленій країні та громадськості.

Не всі проекти потребують консультацій відповідно до Конвенції. Конвенція Еспо застосовується лише до окремих видів проектів, головним чином, перелічених у Додатку I до Конвенції. Наразі перелік містить 17 видів діяльності, а саме:

- 1) нафтоочисні заводи (за винятком підприємств, які виробляють тільки мастильні матеріали із сирової нафти) та установки для газифікації та зрідження вугілля або бітумінозних сланців з продуктивністю 500 тонн або більше на день;
- 2) теплові електростанції та інші установки для спалювання тепловою потужністю 300 мегават або більше, а також атомні електростанції та інші споруди з ядерними реакторами (за винятком дослідницьких установок для виробництва та конверсії розщеплюваних та відтворюваних матеріалів, максимальна потужність яких не перевищує 1 кіловат постійного теплового навантаження);
- 3) установки, які призначені виключно для виробництва або збагачення ядерного палива, регенерації відпрацьованого ядерного палива або збору, видалення та переробки радіоактивних відходів;
- 4) великі установки для доменного та мартенівського виробництв та підприємства кольорової металургії;

- 5) установки для вилучення азбесту та переробки і перетворення азбесту та продуктів, які містять азбест: азбестоцементні продукти з річним виробництвом більш ніж 20000 тонн готової продукції; фрикційні матеріали з річним виробництвом більш ніж 50 тонн готової продукції; інші види застосування азбесту – з використанням більш ніж 200 тонн на рік;
- 6) хімічні комбінати;
- 7) будівництво автомагістралей, швидкісних доріг, трас для залізничних шляхів далекого сполучення та аеропортів з довжиною основної злітно-посадочної смуги у 2100 метрів й більше;
- 8) нафто- та газопроводи з трубами великого діаметру;
- 9) торгові порти, а також внутрішні водні шляхи та порти для внутрішнього судноплавства, які допускають прохід суден водотоннажністю більш ніж 1350 тонн;
- 10) установки з видалення відходів для спалювання, хімічної переробки або захоронення токсичних та небезпечних відходів;
- 11) великі греблі та водосховища;
- 12) діяльність із забору підземних вод у випадку, якщо річний обсяг води, яка забирається, досягає 10 мільйонів кубічних метрів або більше;
- 13) виробництво целюлози та паперу з одержанням на день 200 або більше тонн продукції;
- 14) великомасштабне видобування, вилучення та збагачення на місці металевих руд та вугілля;
- 15) видобування вуглеводнів на континентальному шельфі;
- 16) великі склади для зберігання нафтових, нафтохімічних та хімічних продуктів;
- 17) вирубка лісів на великих площах.

Більшість видів діяльності мають «порогову величину», що є мінімальним обмеженням щодо розміру чи особливих характеристик діяльності. Таким чином, часто недостатньо лише знайти діяльність у переліку, також необхідно підтвердити, що вона відповідає мінімальним вимогам щодо розміру.

Конвенція Еспо застосовується залежно від можливого впливу запланованого проекту, тобто вплив повинен бути:

- транскордонним;
- шкідливим;
- значним;
- можливим.

Якщо запланований проект був визначений як такий, що підпадає під вимоги Конвенції Еспо, країна походження повинна розпочати процедуру консультацій із зачепленими країнами. Це окрема процедура, додаткова до будь-якого відповідного національного дозвільного процесу. Водночас, процедура Конвенції Еспо передує остаточному рішенню на національному рівні щодо надання дозволу на запланований проект. Процедура проведення консультацій – це діалог між двома (чи більше) країнами щодо запланованого проекту на основі документації з оцінки впливу на довкілля. Цей діалог повинен обов'язково включати можливість громадськості висловити свою стурбованість.

Процедура проведення консультацій включає такі основні стадії:

- оповіщення зачеплених країн;
- підготовка документації з оцінки впливу на довкілля;
- консультації між зачепленими країнами;
- прийняття остаточного рішення.

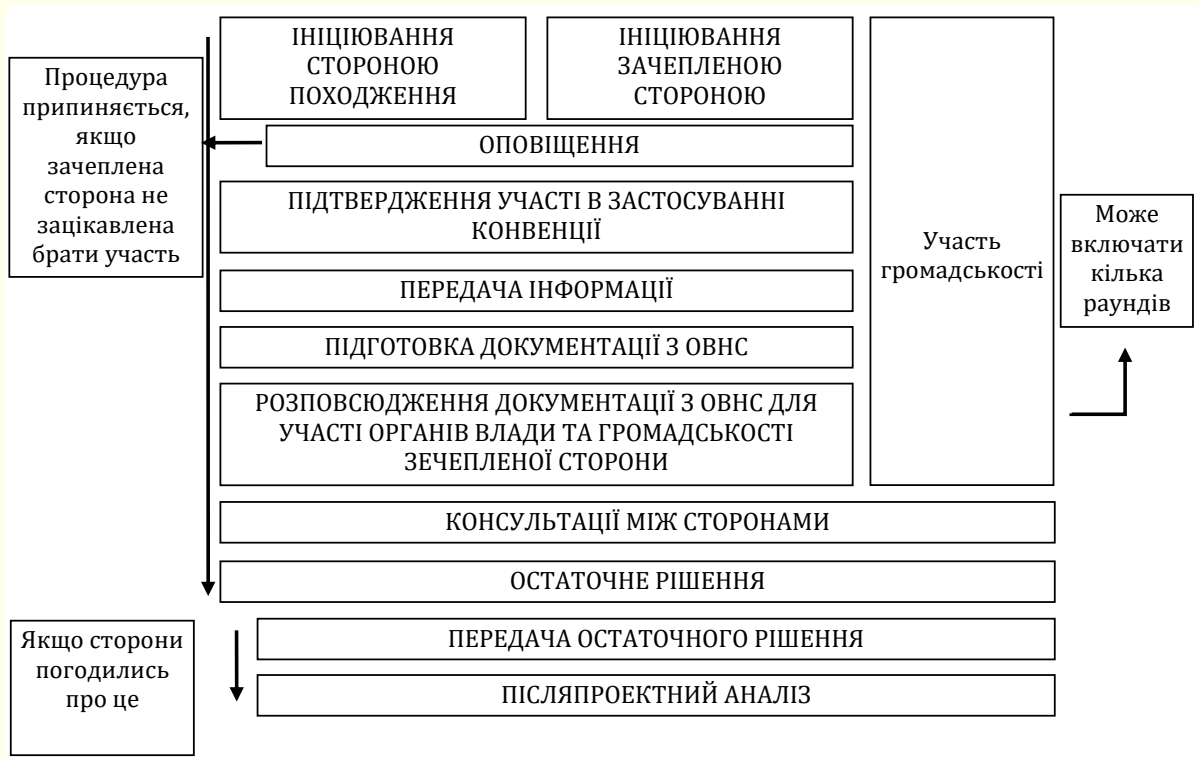
Усі ці стадії додатково включають конкретні процедурні кроки, що вимагаються Конвенцією. Схема на рис. показує повний огляд різних процедурних кроків у межах процедур консультацій згідно з Конвенцією.

Країна походження повинна повідомити усі можливі зачеплені країни про запланований проект. Якщо країна походження не здійснює оповіщення, це вже означає порушення її правових зобов'язань згідно з Конвенцією Еспо. Оповіщення повинно містити певну інформацію про заплановану діяльність.

Щодо запланованого виду діяльності, наведеного у Додатку I Конвенції, який може призводити до значного шкідливого транскордонного впливу, Страна походження з метою забезпечення проведення відповідних і ефективних консультацій, оповіщає будь-яку Сторону, котра, на її думку, може бути зачепленою Стороною, як можна швидше та не пізніше, ніж вона проінформує громадськість власної країни, про заплановану діяльність.

Це оповіщення, зокрема, містить:

- інформацію про заплановану діяльність, включаючи будь-яку наявну інформацію про її можливий транскордонний вплив;
- інформацію про характер можливого рішення;
- зазначення розумного терміну, протягом якого вимагається дати відповідь з урахуванням характеру запланованої діяльності.

Рис. 5.1. Схема процедурних кроків у межах оцінки транскордонного впливу

На прохання Сторони походження зачеплена Сторона надає їй розумно доступну інформацію про довкілля, яке може бути потенційно зачепленим і яке знаходиться під юрисдикцією зачепленої Сторони, якщо ця інформація необхідна для підготовки документації з оцінки впливу на довкілля. Ця інформація надається негайно та, при можливості, через спільний орган, якщо такий існує.

Якщо будь-яка Сторона вважає, що вона буде зачеплена у результаті значного шкідливого транскордонного впливу запланованої діяльності, то на прохання зачепленої Сторони заінтересовані Сторони проводять обмін достатньою інформацією з метою обговорення питання про можливість виникнення значного шкідливого транскордонного впливу. Якщо ці Сторони погоджуються, що значний шкідливий транскордонний

вплив, судячи з усього, буде мати місце, то відповідно застосовуються положення Конвенції. Якщо ці Сторони не можуть дійти згоди щодо того, що значний шкідливий транскордонний вплив, судячи з усього, буде мати місце, будь-яка така Сторона може винести це питання на розгляд комісії за запитом з метою з'ясування її думки про ймовірність значного шкідливого транскордонного впливу, якщо Сторони не домовились про інший спосіб урегулювання цього питання.

Зацікавлені Сторони забезпечують, щоб громадськість зачепленої Сторони у районах, які, судячи з усього, будуть зачеплені, мала інформацію та можливості для надання зауважень або заперечень до запланованої діяльності та щоб ці зауваження або заперечення були повідомлені компетентному органу Сторони походження або безпосередньо, або, коли це необхідно, через Сторону походження.

Сторона походження надає зачепленій Стороні відповідним чином через спільний орган, якщо такий існує, документацію з оцінки впливу на довкілля. Зацікавлені Сторони забезпечують розповсюдження цієї документації серед органів та громадськості зачепленої Сторони у районах, які, судячи з усього, підлягатимуть впливу, а також надання зауважень компетентному органу Сторони походження або безпосередньо, або, коли це необхідно, через Сторону походження, у розумні терміни до прийняття остаточного рішення стосовно запланованої діяльності.

Сторона походження після завершення підготовки документації з оцінки впливу на довкілля та без необґрунтованої затримки проводить консультації з відповідною зачепленою Стороною стосовно, зокрема, потенційного транскордонного впливу запланованої діяльності та заходів щодо зменшення або усунення її впливу. Консультації можуть проводитися за напрямками:

- можливих альтернатив запланованої діяльності, включаючи альтернативу незастосування ніяких дій, та вжиття можливих заходів щодо зменшення значного шкідливого транскордонного впливу запланованої діяльності та моніторингу наслідків здійснення таких заходів за рахунок Сторони походження;
- інших форм можливої взаємної допомоги щодо зменшення будь-якого значного шкідливого транскордонного впливу запланованої діяльності;

- будь-яких інших відповідних питань, які мають відношення до запланованої діяльності.

Сторони узгоджують на початковому етапі таких консультацій питання про їх тривалість у прийнятних часових межах. Будь-які такі консультації можуть проводитися через відповідний спільний орган там, де такий існує.

Сторони забезпечують, щоб в остаточному рішенні про заплановану діяльність були належним чином враховані результати оцінки впливу на довкілля, включаючи документацію з оцінки впливу на довкілля, а також зауваження до цієї документації.

Сторона походження повідомляє зачепленій Стороні остаточне рішення щодо запланованої діяльності разом з причинами та міркуваннями, на яких воно базується.

Якщо додаткова інформація про значний транскордонний вплив запланованої діяльності, яка була відсутньою на час прийняття рішення щодо цієї діяльності і яка була б здатна суттєвим чином вплинути на це рішення, стає відомою заінтересованій Стороні до початку здійснення такої діяльності, то ця Сторона негайно інформує іншу заінтересовану Сторону або заінтересовані Сторони. Якщо одна із заінтересованих Сторін просить про це, то проводяться консультації з питання про необхідність перегляду цього рішення.

З урахуванням ймовірного значного шкідливого транскордонного впливу діяльності, стосовно якої відповідно до Конвенції здійснюється оцінка впливу на довкілля, заінтересовані Сторони на прохання будь-якої з таких Сторін визначають, чи буде проводитись післяпроектний аналіз, і якщо буде проводитись, то в якій мірі. Будь-який післяпроектний аналіз, що проводиться, містить, зокрема, спостереження за цією діяльністю та визначення будь-якого шкідливого транскордонного впливу. Такі спостереження та визначення можуть проводитись для досягнення наступних цілей:

- контроль за додержанням умов, викладених у дозволі або обумовлених при затвердженні цієї діяльності, та ефективністю заходів щодо зменшення впливу;

- аналіз виду діяльності з метою забезпечення відповідного рівня управління та готовності до дій в умовах невизначеності;
- перевірка попередніх прогнозів, з тим щоб використовувати набутий досвід у майбутньому при здійсненні аналогічних видів діяльності.

Якщо в результаті проведення післяпроектного аналізу Сторона походження або зачеплена Сторона мають достатні підстави вважати, що значний шкідливий транскордонний вплив має місце або виявлені фактори, які можуть призвести до такого впливу, вона негайно інформує про це іншу Сторону. Зацікавлені Сторони потім проводять консультації щодо заходів, які ще необхідно вжити з метою зменшення або усунення впливу.

Сторони можуть продовжувати виконувати чинні угоди або укладати нові двосторонні або багатосторонні угоди або інші домовленості з метою додержання своїх зобов'язань відповідно до Конвенції. Такі угоди або інші домовленості можуть бути засновані на наступних елементах:

- 1) зацікавлені Сторони можуть створювати при необхідності організаційний механізм або розширювати повноваження існуючих організаційних механізмів у рамках двосторонніх та багатосторонніх угод, з тим щоб забезпечити здійснення у повному обсязі Конвенції;
- 2) двосторонні та багатосторонні угоди та інші домовленості можуть включати:
  - будь-які додаткові вимоги стосовно здійснення Конвенції з урахуванням конкретних умов, існуючих у відповідних регіонах;
  - розробку організаційних, адміністративних та інших домовленостей, які базуються на принципах взаємності та еквівалентності;
  - узгодження своєї політики та заходів у галузі охорони навколишнього середовища з метою досягнення у максимально можливій мірі узгоджених норм та методів, які стосуються проведення оцінки впливу на довкілля;
  - розробку, удосконалення та/або узгодження методів визначення, вимірювання, прогнозування та оцінки впливу і проведення післяпроектного аналізу;
  - розробку та/або удосконалення методів і програм збору, аналізу, зберігання та своєчасного розповсюдження порівняних даних, які

стосуються якості довкілля, з метою забезпечення вихідних даних для оцінки впливу на довкілля;

- визначення порогових рівнів та більш конкретних критеріїв, які характеризують значення транскордонного впливу, пов'язаного з місцем здійснення, характером та масштабами запланованої діяльності, відносно якої відповідно до положень Конвенції застосовується оцінка впливу на довкілля та визначення критичних навантажень транскордонного значення;
- при необхідності, спільне проведення оцінки впливу на довкілля, розробку спільних програм моніторингу, уніфікації градування моніторингових пристроїв та узгодження методологій для забезпечення порівнянності даних та інформації, які одержуються.

При цьому, Сторони повинні приділяти особливу увагу розробці або більш активному виконанню конкретних дослідницьких програм, спрямованих на:

- удосконалення існуючих методів якісної та кількісної оцінки наслідків запланованих видів діяльності;
- більш глибоке з'ясування причинно-наслідкових зв'язків та їхньої ролі у комплексному раціональному природокористуванні;
- проведення аналізу та моніторингу ефективності виконання рішень щодо запланованих видів діяльності з метою зведення до мінімуму або запобігання впливу;
- розробку методів заохочення новітніх підходів до пошуку екологічно обґрунтованих альтернатив запланованим видам діяльності, структурам виробництва та споживання;
- розробку методології застосування принципів оцінки впливу на довкілля на макроекономічному рівні.

Сторони обмінюються результатами виконання наведених вище програм та постійно контролюють хід виконання Конвенції і для цього:

- здійснюють огляд політики та методологічних підходів Сторін до оцінки впливу на довкілля з метою подальшого удосконалення процедур оцінки впливу на довкілля у транскордонному контексті;
- обмінюються інформацією щодо досвіду, накопиченого в галузі укладання та виконання двосторонніх і багатосторонніх угод або інших

- домовленостей щодо використання оцінки впливу на довкілля у транскордонному контексті, Сторонами яких є одна або більше Сторін;
- при необхідності звертаються до послуг компетентних міжнародних органів або наукових комітетів для вирішення методологічних або технічних питань, які виникають при досягненні цілей Конвенції;
  - на своїй першій нараді розглядають та приймають консенсусом правила процедури своїх нарад;
  - розглядають і при необхідності приймають пропозиції про поправки до Конвенції;
  - розглядають та вживають будь-яких додаткових заходів, які можуть стати необхідними для досягнення цілей Конвенції.

Будь-яка із Сторін може пропонувати поправки до Конвенції. Запропоновані поправки надаються у письмовому вигляді секретаріату, який направляє їх усім Сторонам. Запропоновані поправки обговорюються на черговій нараді Сторін за умови, що вони були направлені секретаріатом Сторонам щонайменше за дев'яносто днів до початку наради.

Існує низка можливих порушень Конвенції Еспо, особливо, що стосуються процедурних вимог. Такі порушення можуть включати:

- країна походження не застосовує Конвенцію Еспо до запланованої діяльності;
- з громадськістю не були проведені консультації, хоча міжурядові консультації відбуваються;
- процедура консультацій з громадськістю не відповідає Конвенції Еспо;
- результати участі громадськості не були враховані.

Першим механізмом забезпечення відповідності є національні засоби (адміністративні процедури, суди). Водночас, Конвенція має спеціальний орган, що займається наглядом за імплементацією Конвенції – Комітет із застосування.

Комітет із застосування може відкрити провадження, якщо Конвенція Еспо була порушена в якомусь конкретному випадку. Комітет із застосування може відкрити справу, коли:

- країна робить подання щодо недотримання Конвенції, включаючи іншою державою;

- діє з власної ініціативи, коли дізнається про можливе недотримання Конвенції.

Після того, як Комітет із застосування виявить, що країна є порушником, справа подається на Нараду Сторін Конвенції. Нарада Сторін може прийняти декілька «санкцій» (чи заходів) до країни, яка порушила Конвенцію. Нарада Сторін може вимагати прийняття нового законодавства або навіть тимчасового призупинення реалізації самого проекту. Найважливішим є політичний тиск такого рішення на країну. Комітет із застосування і Нарада Сторін будуть спостерігати за імплементацією рішення Наради Сторін.

3. КОНВЕНЦІЯ ПРО ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ ЩОДО ПИТАНЬ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Орхуська Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля стала новою віхою в природоохоронній демократії. Вона є незамінним інструментом в ряді багатосторонніх природоохоронних угод щодо забезпечення прав для всіх верств суспільства, для всіх людей, незалежно від їх громадянства, національності та місця проживання, надає можливість впливати на прийняття рішень, пов'язаних з довкіллям.

Орхуська Конвенція – основний міжнародний інструмент, що забезпечує дотримання принципів доступу до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Конвенція була названа грандіозною подією в області природоохоронної демократії. Конвенція ратифікована більшістю європейських і центральноазіатських країн. Вона дає право представникам громадськості вимагати від урядів звітності і відігравати важливу роль у просуванні форм сталого розвитку.

Екологічні права сформувалися на основі цілого ряду природоохоронних норм і правил, прийнятих за останні десятиріччя. У 70-х роках у міжнародних деклараціях і резолюціях відзначався зв'язок між стурбованістю екологічними проблемами і правами людини. У 1992 році у Ріо-

де-Жанейро була прийнята декларація про довкілля і розвиток (зустріч на вищому рівні «Планета Земля»). Принцип 10 Декларації визначає, що екологічні проблеми вирішуються найефективніше за участю всіх зацікавлених громадян. Для застосування цього принципу на практиці, в 1995 році були прийняті софійські принципи (ЄЕК ООН).

У 1998 році була прийнята Орхуська конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Свою назву вона отримала на честь датського міста Орхуса, в якому проходив завершальний етап переговорів. Конвенція вступила в силу в 2001 році.

Орхуська конвенція визнає право кожного з нас на здорове довкілля, а також визначає наші обов'язки щодо його охорони. Її мета – зробити так, щоб кожна людина жила в сприятливому для її здоров'я та добробуту довкіллі. Це відноситься не тільки до нашого, а й до майбутніх поколінь. Кожна людина може запитувати будь-яку екологічну інформацію, яка є у будь-якій державній чи приватній організації, яка виконує функції з надання послуг населенню. Визначення екологічної інформації носить широкий характер (табл.5.1) і включає інформацію про будь-яку частину довкілля: повітря, вода, ґрунти, біологічне різноманіття (включаючи генетично змінені організми).

Державні органи зобов'язані надати запитувану інформацію протягом одного місяця після одержання запиту. Якщо інформація складна і велика в обсязі, термін її надання може бути продовжений, за умови що державні органи сповістять про це і роз'яснять причини продовження.

В Україні питання, пов'язані із запитом громадян про інформацію в державні чи інші органи й організації регулюються Законами України «Про інформацію» і «Про звернення громадян». Так, у статті 32 Закону України «Про інформацію» говориться, що інформаційний запит – це вимога про надання можливості ознайомлення з офіційними документами. Запит може бути індивідуальним або колективним. Він подається у письмовій формі.

У 2003 році Сторони Конвенції прийняли Протокол про реєстри викидів та перенесення забруднювачів (РВПЗ). Протокол набув чинності 8 жовтня 2009 року. В Україні Протокол ЄЕК ООН про реєстри викидів і пе-

ренесення забруднювачів (РВПЗ) до Орхуської Конвенції прийнятий в Києві на надзвичайній нараді Сторін Орхуської конвенції в травні 2003 року і є регламентуючим інструментом для вирішення проблем, пов'язаних із забрудненням та відходами.

Таблиця 5.1

Компоненти екологічної інформації

Інформація про:	Приклад
Стан елементів довкілля та взаємодія цих елементів	стан повітря й атмосфери (температура, вологість, концентрація забруднювачів); стан води в річці, озері, каналі; стан ґрунтових вод; стан ґрунту; стан землі, ландшафту й природних об'єктів; біорізноманіття та його компоненти, включаючи ГМО;
Фактори, що впливають чи здатні вплинути на елементи довкілля	викиди речовин; викиди енергії; шум; радіація;
Види діяльності чи заходи, які впливають чи можуть вплинути на елементи довкілля	конкретні види діяльності; адміністративні рішення; екологічні угоди; екологічна політика; законодавство; плани, програми; обґрунтування для прийняття екологічних рішень;
Можливі збитки, завдані в результаті зміни елементів довкілля або через ці елементи факторами, діяльністю чи заходами	стан здоров'я людей; стан безпеки людей; якість життя людей; стан культурних об'єктів і споруд;

Завдяки створенню доступних для громадськості загальнонаціональних реєстрів забруднювачів та введення для промислових підприємств вимог про надання регулярних звітів про викиди і перенесення забруднювачів. Протокол з РВПЗ сприяє зменшенню рівнів забруднення та збереження довкілля.

Конвенція вимагає від держав забезпечення контролю за викидами і переносами забруднювачів. Поступово держави повинні вводити реєстри

викидів і перенесення забруднювачів (РВПЗ), які представляють собою кадастри забруднювачів з промислових зон та інших джерел. Створення таких реєстрів регламентується Протоколом з РВПЗ.

РВПЗ повинні бути загальнодоступними через Інтернет, безкоштовними, зручними для користувача і своєчасно оновлюватися (табл. 5.2). Положення, що регламентують конфіденційність даних, повинні бути обмежені і дозволяти громадськості брати участь в їх подальшій розробці та оновленні.

При будь-якій «надзвичайній ситуації», від потенційної ядерної катастрофи до надзвичайно сильного забруднення повітря, компетентні органи повинні негайно надати будь-яку наявну у них інформацію, яка може допомогти громадськості вжити превентивних заходів або знизити збитки.

Право на участь у процесі прийняття рішень дозволяє посилити підзвітність осіб, що приймають рішення. Процес прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля стає більш відкритим і більш якісним. Представники громадськості отримують право висловлювати своє ставлення і погляди, а державні органи повинні приймати їх до уваги.

Таблиця 5.2

Тип	Вимога	Приклади
Звіти про стан довкілля	Включення даних звітів в бази даних, доступні громадськості	Звіти про стан довкілля різних країн
Текст законодавства про довкілля чи питання, які стосуються його	Забезпечення доступу до тексту законодавства в електронних базах даних	Міжнародне і національне законодавство в багатьох країнах, доступ до текстів законів і положень, включаючи їх проекти, забезпечений в електронних базах даних. До прикладів міжнародних систем відноситься ECOLEX, служба в Інтернеті (www.ecolex.org), вебсайти UNEP, UNECE, IUCN, Верховної Ради (www.rada.kiev.ua), Мінприроди (www.menr.gov.ua).

Продовження таблиці 5.2

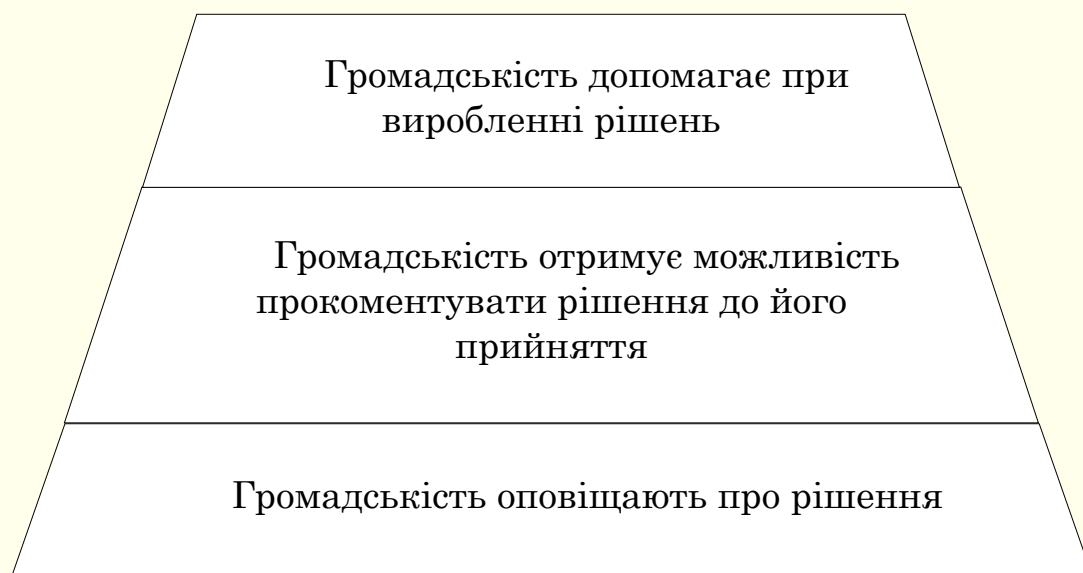
<p>Документи стосовно екологічної політики, державні плани та програми з питань довкілля чи суміжних питань</p>	<p>Забезпечення «у відповідних випадках» розміщення документів в електронних базах даних, які доступні громадськості.</p> <p>Зауваження «у відповідних випадках» забезпечує держслужбовцям простір для діяльності у визначенні типів документів, які повинні бути надані громадськості (які представляють громадський інтерес).</p>	<p>Можливе на міжнародному, регіональному, національному чи місцевому рівні.</p> <p>Прикладами є: Комплексна державна програма енергозбереження в Україні; Карпатська конвенція, Стратегія стійкого розвитку для Центральної Азії; Національний план транспортної мережі, Національні чи регіональні плани розвитку, Місцеві плани дій у сфері довкілля. Наприклад, місцевий екологічний план дій міст Отач (Молдова) та Могилів-Подільський (Україна).</p>
<p>Екологічні угоди</p>	<p>«у відповідних випадках», дивись вище</p>	<p>Угоди чи контракти між урядом та приватними підприємцями чи промисловими групами; двосторонні чи багатосторонні угоди на загальнонаціональному чи міжнародному рівні.</p>
<p>Інша інформація</p>	<p>Визначення іншої інформації, яка може надаватися в електронній формі для виконання положень Конвенції</p>	<p>Наприклад, якщо Сторони вважають, що реалізації Конвенції сприятиме надання пропозицій та інших проектних документів для процесу участі громадськості згідно ст. 6, 7, 8, то пропозиції щодо конкретних робіт, планів, програм, політичних напрямків і обов'язкових юридичних норм слід поетапно вводити в електронні бази даних.</p>

«Зацікавлена громадськість» (група населення, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, або яка має зацікавленість в цьому процесі) повинна бути проінформована про заплановану діяльність на початковій стадії процесу, коли ще існують альтернативні варіанти. Представники громадськості можуть безкоштовно отримати і вивчити потрібну інформацію, в тому числі що стосується можливого впливу проекту на довкілля і запропонувати альтернативні варіанти.

Компетентні органи зобов'язані врахувати результати участі громадськості у своєму рішенні, яке має бути аргументованим і викладеним у письмовій формі, забезпечити до нього відкритий і оперативний доступ усіх бажаючих.

Сторони Конвенції повинні прагнути залучити громадськість до участі на етапі підготовки відповідного законодавства, яке може зробити істотний вплив на довкілля. Нормативні положення, що мають безпосередню виконавчу силу, в тому числі директиви, норми і правила повинні розроблятися за участю громадськості до моменту їх передачі на розгляд законодавчим органам.

Процес участі громадськості можна представити у вигляді «сходинок» на рис. 5.2.

Рис 5.2. «Сходи» участі громадськості в процесі прийняття рішень

Нижня сходинка – громадськість повідомляється про рішення листом і/або його публічним оголошенням. Наприклад: «Повідомлення про

плановану діяльність» у пресі. Іноді, на місцевому рівні, практикують збори вулиць, кварталів, мікрорайонів, на яких представники влади разом з інвестором інформують про прийняте рішення, відповідають на питання, роз'яснюють переваги прийнятого рішення. Громадськість не має можливості запропонувати свої коментарі до ухвалення рішення і крім того – дуже мало можливостей вплинути на рішення.

Середня сходинка – громадськість одержує можливість відгукнутися про рішення до його прийняття: організовуються громадські слухання (розсилаються персональні повідомлення) проводяться зустрічі з відповідними фахівцями або особами, яких торкнеться дане рішення. Влада готує документ, у якому підсумовуються зауваження громадськості, результати її участі, а також ті коректування, що були внесені в проект рішення з урахуванням отриманих коментарів.

Верхня сходинка – громадськість допомагає виробляти рішення: громадськість у цілому (окремі люди / фахівці / організації / місцеві органи влади) одержують можливість підготувати проект рішення. Це можна здійснити шляхом організації робочої групи, до складу якої входять представники зацікавлених осіб, груп тощо, яка виробить пропозиції до рішення. Це може бути зроблено й у формі референдуму, переговорів або яких-небудь особливих видів роботи, як, наприклад, консультації з громадськістю.

Для того, щоб доступ до інформації та участь громадськості в процесі прийняття рішень були ефективними, громадськість повинна мати можливість звернутися до суду або скористатися процедурою адміністративного розгляду.

Порушення права на доступ і до інформації і на участь у процесі прийняття рішень є достатньою підставою для звернення до суду. Представники громадськості можуть звертатися до суду, якщо було порушено закон або який-небудь компетентний орган не дотримується встановлених процедур. Доступ до механізмів перегляду винесених рішень повинен бути справедливим, неупередженим, своєчасним, безкоштовним або недорогим. Остаточні рішення повинні бути запротокольовані в письмовій формі і мати обов'язкову силу для даного державного органу.

Відповідно до Конвенції, представники громадськості повинні мати можливість оскаржити будь-яке порушення національного законодавства в галузі охорони довкілля.

Уряди повинні забезпечити доступ до системи адміністративного чи судового виробництва з метою оскарження випадків порушення національного законодавства в галузі охорони довкілля. У цьому випадку використовується визначення процесуальної правоздатності, встановлене національним законодавством.

Тема 6.

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

1. Методи оцінки впливу на довкілля.
2. Методика виконання прогнозної оцінки екологічних наслідків планованої діяльності.
3. Закордонна практика проведення оцінки впливу на довкілля.

1. МЕТОДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Метою оцінки впливу на довкілля є прогноз майбутніх наслідків здійснення будь-якої господарської діяльності людини. Її завдання полягає в тому, щоб зрозуміти, яким міг би бути стан довкілля в майбутньому при відмові від реалізації проекту. Саме цей стан є тією точкою відліку, за відношенням до якої повинні оцінюватися зміни, які прогнозуються. Стан довкілля в майбутньому може змінюватися як у результаті природних процесів, так і як унаслідок іншої господарської діяльності.

Алгоритм виконання досліджень впливу планованої господарської діяльності визначається типом впливу і природними умовами регіону. Послідовність досліджень наступна: характеристика природних умов району будівництва (нерідко спеціалізована), виокремлення об'єкта на базі концепції геотехнічних систем; визначення механізмів зв'язку; потоків речовини, енергетичних та інформаційних потоків; границі сфери впливу, в межах якої проводиться виокремлення зон впливу, диференціація за знаком та інтенсивністю впливу на екосистеми і ландшафти, визначення ступеня впливу в екстремальних ситуаціях за технологічними, економічними і соціальними критеріями. Важливе значення становить обґрунтування вибору параметрів господарської діяльності, природного середовища, методів, систем прогнозування та оцінювання.

В працях Ю.Г. Пузаченко і К.М. Дьяконова зазначається, що до основних характеристик господарської діяльності, облік яких обов'язково необхідний для проведення ОВД, відносяться:

- 1) просторово-часова структура безпосередньо використовуваних видів ресурсів і інтенсивність їх використання (як ресурс може розглядатися і фізичний простір, необхідний для розміщення об'єкта проектування);
- 2) енергетична потужність об'єкта (споживання енергії за одиницю часу);
- 3) проектований час життєвого циклу виробництва;
- 4) інтенсивність і мінливість в часі та просторі виробництва матеріально-енергетичних відходів (викидів, втрат) та їх структурні просторово-часові характеристики;
- 5) компоненти природного середовища (змінні), які безпосередньо піддаються впливу в результаті прямого використання ресурсів і відходів.

Найважливіші параметри природного середовища (ландшафтів, річкових басейнів та інших використовуваних моделей просторової організації території), на які може спостерігатись вплив планованої діяльності, що підлягає екологічній оцінці, наступні:

- природний енергетичний рівень – радіаційний баланс та показники структури теплового балансу – витрати енергії на випаровування, турбулентний теплообмін з атмосферою;
- природний водний баланс та показники структури водного балансу (коефіцієнт стоку, співвідношення поверхневого та підземного стоку);
- природний баланс речовини (прихід речовини з атмосферними опадами, співвідношення твердої фази стоку на вході і на виході);
- природний (нормальний) біогеохімічний фон (показники ємності та швидкості біологічного кругообігу речовин);
- біологічна продуктивність ландшафтів;
- коефіцієнт корисної дії фотосинтезу природного рослинного покриву;
- природна (нормальна) складність (біо- та ландшафтного різноманіття) на різних ієрархічних рівнях просторової організації;
- прогнозований енергетичний рівень і тепловий баланс (структура теплового балансу, співвідношення радіаційного балансу до сумарної сонячної радіації);
- прогнозований водний баланс;
- прогнозований біогеохімічний фон;
- прогнозований рівень структурної складності (біо- та ландшафтного різноманіття);

- власні частоти динаміки основних змінних;
- характерний час процесів самовідновлення;
- оцінка стаціонарності і факторів, відповідальних за стаціонарність (оцінка стабільності системи і показників, які визначають цю стабільність).

Окреслені алгоритми, характеристики і параметри становлять програму інтегрального підходу до проведення ОВД планованої діяльності. В основі проведення ОВД лежить, перш за все, емпіричне узагальнення даних (типова схема) щодо впливу технічного (інженерного) об'єкта на довкільну територію. При цьому використовується вся сукупність спеціальних і загальних методів екологічних, географічних, інженерно-геологічних досліджень (польових та камеральних). Вони доповнюються математичними методами, моделюванням процесів, побудовою геоінформаційних систем тощо.

На практиці отримали поширення п'ять основних методів проведення ОВД, які взаємодоповнюють один одного. Причинно-наслідкові зв'язки між можливими впливами на об'єкти встановлюються матричним методом. Широко поширений метод суміжного аналізу карт, що дозволяє визначати і демонструвати масштаби поширення впливу. Добре зарекомендувала себе система поточкових діаграм, що описує природні системи як складні структури масообміну. Також сьогодні набув розвитку і широко використовується метод імітаційного моделювання. Метод експертних груп, незважаючи на його недоліки (суб'єктивність оцінок і т.п.), використовується для визначення граничних параметрів впливу і побудови ранжированих шкал оцінок впливу та різного роду матриць.

Матричний метод оцінок впливу. При використанні даного методу оцінки впливу об'єктів на природне середовище використовують різні типи матриць:

- 1) перелік типів впливів, прості контрольні списки.
- 2) списки об'єктів, що зазнають впливу і змінюються під цим впливом, прості контрольні списки.
- 3) найпростіші причинно-наслідкові матриці, які встановлюють взаємодію типів впливу та об'єктів, що зазнають цього впливу.

4) складні матриці екологічних наслідків господарської діяльності і зворотних реакцій.

Перелік типів впливу, або списки компонентів природного середовища, що змінюються під впливом, становлять основу простих і складних контрольних листів. На базі контрольних листів геологічною службою США розроблений ряд причинно-наслідкових матриць, зокрема матриця Л. Леопольда, призначена для оцінки впливу найрізноманітніших проектів, яка дає наочне уявлення про структуру взаємодій. Однак вона виявляє лише первинні зміни в природі і не дозволяє простежити весь ланцюг складних взаємодій. У рядках матриці перераховано 88 компонентів природного середовища, а в стовпцях наведено 100 типів впливу. У випадку якщо певний процес, пов'язаний із здійсненням проекту, викликає зміну того чи іншого компонента середовища, помічається відповідна клітинка в матриці, яка фіксує таким чином взаємодію. Число можливих взаємодій 8800, але на практиці для будь-якого проекту воно коливається від 25 до 50.

У більш складних матрицях проводиться ранжування за інтенсивністю впливу (присвоюється бал інтенсивності) і за наслідками викликаних змін в екосистемах (визначається значущість зміни під впливом об'єкта, що зазнає впливу). Агреговані показники розраховуються при перемноженні балів впливу і значущості змін в екосистемах, потім ці значення сумують по горизонталі і по вертикалі матриці, таким чином визначаються найбільш інтенсивні впливи і виявляються найбільш чутливі об'єкти (що найбільше змінюються), які зазнають впливу.

Застосовують чотири типи матриць, які дозволяють виявити фінальні наслідки впливів: від простих – вплив на компоненти природи – до більш складних, дозволяють простежити поширення змін у природі (ланцюгові реакції) і зворотний вплив перетвореного довкілля на діяльність суспільства, а також наслідки цього впливу, тобто поширення наслідків у суспільстві і ланцюгові реакції в діяльності людини (рис. 6.1).

Суміжний аналіз карт вперше був використаний Я. Мак Хартом, який застосував суміщення схем на кальці для оцінки впливу на довкілля. Суть методу полягала в тому, що досліджувана територія розбивалась на ділянки (виходячи з топографічних характеристик, типів землекористування тощо), щодо кожної з яких проводився збір інформації стосовно

компонентів довкілля і потенційних впливів на них. Для кожного з показників і для кожного варіанту проекту креслили схеми на кальці, суміщенням яких виявлялись як інтенсивність порушень середовища, так і фактори природного та соціально-економічного характеру, які ускладнювали впровадження проекту. За допомогою методу суміщення оцінювалися впливи лінійних споруд (автодоріг, ліній електропередач тощо), визначався вільний простір для забудови, обґрунтовувались межі охоронних територій, регіонів зі складною екологічною ситуацією. В даний час картографічні методи використовують для визначення географічного охоплення ОВД, тобто визначення просторових меж і масштабу впливу. Просторово-часові рамки впливу визначають з урахуванням інтенсивності впливу в межах ландшафтної, басейнової організації території або її адміністративного устрою.

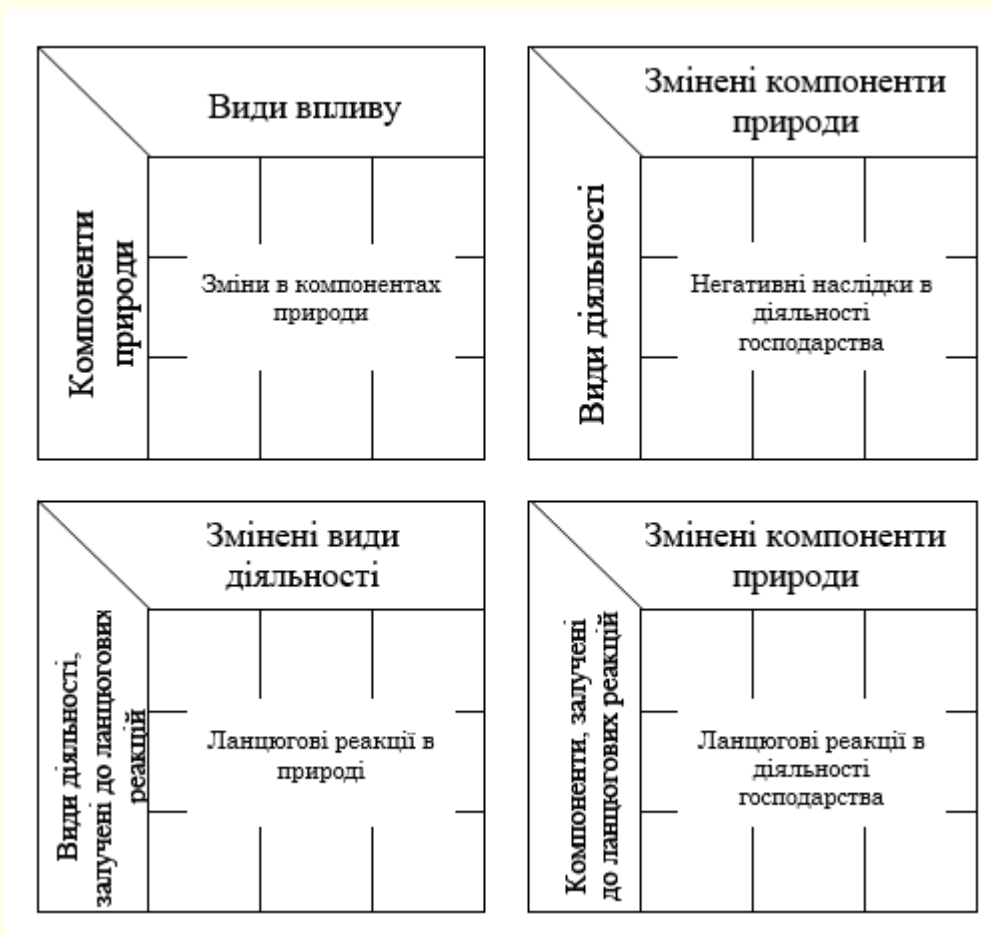

Рис 6.1. Типи матриць, які використовуються для оцінки наслідків господарської діяльності (Дьяконов, Дончева, 2005)

Територіальним оціночним осередком може бути обрана ієрархічна ландшафтна одиниця, що відповідає масштабу картографування, при ве-

ликомасштабних дослідженнях – урочище, група урочищ, при більш дрібному масштабі – ландшафтний район. При цьому можуть бути використані будь-які ландшафтні класифікації, як традиційні морфологічні, класичні ландшафтно-геохімічні, так і типологічні (групи ландшафтних одиниць за екологічним потенціалом, цінністю і значимістю, за зворотною реакцією на вплив, за типом господарського використання, за типами антропогенних порушень і т.д.).

При екологічному проектуванні використання водних ресурсів, гідротехнічних споруд, облаштування нафтових родовищ оцінка проводиться в рамках басейнової організації території. Географічне охоплення ОВД обмежується вододілами басейнів певних порядків.

Оціночні осередки також можна виявити при накладанні сітки басейнів та адміністративного устрою на ландшафтну структуру території. В результаті виокремлюється інтегральна територіальна одиниця оцінювання, для якої можна проводити різні види оцінок від природних до соціальних.

Метод сіток. Для визначення первинних змін і послідовності їх наслідків використовується також метод сіток, або ступінчаста матриця, розроблена Дж. Соренсеном. Метод передбачає складання переліку різних варіантів землекористування і характерних для них типів впливів. Далі визначаються пов'язані з цими впливами початкові зміни стану окремих компонентів природного середовища і наступні, викликані вже порушеннями в природному середовищі. На відміну від матриці взаємодії компонентів цей метод наочно показує не тільки напрямок, а й сутність зв'язків різного порядку між компонентами природного середовища. Він дає можливість простежити за динамікою впливів, тобто показати можливі зміни як під час спорудження, так і після завершення будівництва об'єкта. Але при збільшенні числа аналізованих показників метод стає громіздким і складним для аналізу. Тому його застосування можливе для проектів з обмеженим числом впливів. Недоліком методу також є те, що облік змін ведеться лише за елементами природного середовища.

Цікаві спроби використання методу сіток для кількісних оцінок впливів на основі концепції потоків енергії. Був побудований графік сіток зв'язків між компонентами природного середовища з вказівкою на-

прямку і величини потоків енергії (в кілокалоріях, децибелах, кюрі). Впливи проекту оцінювались на основі змін в енергетичних потоках, що впливають на первинну продуктивність екосистеми.

Для оцінки впливу на довкілля використовуються також математичні моделі, в тому числі імітаційні, що відображають кількісні залежності між впливами і дозволяють розглядати соціальні і природні системи як такі, що безперервно розвиваються і змінюються. Порівняно давно відомі моделі, що описують забруднення окремих компонентів природного середовища, наприклад повітря (розрахунки приземних концентрацій шкідливих домішок), моделі розповсюдження забруднення у воді, наприклад моделі розливу нафти в океані.

Але цей вид моделювання знаходиться в початковій стадії розвитку, що пов'язано з недостатньою вивченістю порушених екосистем. В існуючих моделях акцент робиться, як правило, на один компонент екосистеми. У більш складних моделях, що розробляються для цілих екосистем, недостатньою мірою враховуються соціально-економічні показники, оскільки введення додаткових даних робить моделі некерованими. Проте на майбутнє цей підхід розглядається як досить перспективний.

2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРОГНОЗНОЇ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завершальним етапом виконання ОВД виступає власне оцінка прогнозованих змін у природному середовищі та їх наслідків. Оцінка завжди передбачає співставлення встановлених або прогнозованих станів показників з нормами стану окремих компонентів ландшафту або ландшафту в цілому.

Виокремлюють п'ять послідовних видів (етапів) оцінювання екологічних наслідків від функціонування геотехнічних систем та виробничих об'єктів: природну, спеціальну природну, технологічну, економічну і екологічну оцінки, до якої відноситься і оцінка екологічної сумісності.

1. Природна оцінка. Її сутність полягає в співставленні прогнозованих змін у властивостях ландшафтів (процесах) з тими ж процесами і властивостями зональних аналогів поза сферою антропогенного впливу,

інваріант якого описується кількісною речовинно-енергетичною моделлю.

Природна оцінка полягає в порівнянні прогнозованих змін конкретних параметрів ландшафту з просторовою або часовою мінливістю тих же показників – кліматичних, гідрологічних, ботанічних, ґрунтових, геохімічних. Наприклад, для оцінки прогнозованих змін метеорологічних елементів в зоні впливу великих водоймищ можна використовувати критерій DP/s , де DP – зміна метеорологічного елемента (температури або вологості повітря, опадів, швидкості вітру і т.д.), а s – середнє квадратичне відхилення того чи іншого показника в часі. В якості критерію для природної оцінки змін можна використовувати співвідношення зміни індикатора (параметра) до просторової мінливості цього показника.

Головне в природній оцінці – дане явище оцінюється за цим же явищем поза сферою впливу. Наприклад, при обґрунтуванні і побудові ранжированих шкал ландшафтно-геохімічних оцінок оцінювання проводиться за співвідношенням до природного фону, геохімічних характеристик зональних ландшафтів і т.д. Оцінка природно-екологічних потенціалів забруднення проводиться за співвідношенням до гірших і кращих умов міграції забруднень, до оптимальної здатності ґрунтів до самоочищення і т.д.

2. Спеціальна природна оцінка. Для природних процесів, які не жорстко формалізовані, в ряді випадків проведення природної оцінки першого виду є ускладненою. В такому разі доцільно оцінювати зміну одних показників стану ландшафтів (швидкості вітру, глибини залягання ґрунтових вод, вологості ґрунтів, атмосферних опадів і т.д.) в порівнянні зі зміною інших, теж природних показників (зміною біологічної та сільськогосподарської продуктивності лісів, луків, ріллі, проходженням рослинами фенологічних фаз тощо). Перетворення в межах природно-територіальних комплексів у зонах впливу геотехнічних систем і виробничих об'єктів слід розглядати як інтегральну оцінку нових чинників формування ландшафтів. Отже, спеціальна природна оцінка – це оцінка зміни природних характеристик за відношенням до інших. Проведення природної оцінки дає можливість з усього різноманіття процесів і явищ, які зазнають перетворення в зонах впливу, відібрати для подальшої технологічної оцінки найбільш суттєві і важливі.

3. Технологічна оцінка. Існує різноманіття технологічних оцінок поза і в сфері техногенного впливу. Це спеціальні види оцінювання. Для деяких із цих оцінок розроблені нормативи, за співвідношенням до яких і проводиться оцінка. Вона може бути якісною за принципом «добре-нейтрально-погано», але найчастіше визначається перевищенням над нормативом. Наприклад, екологічна оцінка технологій, яка є різновидом технологічної оцінки, здійснюється за співвідношенням до нормативів сировини, матеріалів, ресурсоємності, санітарно-гігієнічних нормативів тощо.

Технологічна оцінка передбачає розгляд прогнозованих змін властивостей і процесів у ландшафтах оцінюваної і прилеглої територій з позицій вимог різних галузей господарства, виробничих технологій (сільськогосподарська, рекреаційна) та видів діяльності людини (промислового, цивільного, військового будівництва тощо). Технологічна оцінка в принципі надзвичайно багатопланова. Вона необхідна на стадії техніко-економічного обґрунтування проектів, на передпроектній стадії, коли проводиться зіставлення альтернативних варіантів. Варто зазначити, що існує численне різноманіття видів технологічних оцінок та їх суперечливість, наприклад: одні й ті ж зміни в гідрогеологічних умовах і метеорологічному режимі на берегах водоймищ сприятливі для одних галузей промисловості і несприятливі для інших.

4. Економічна оцінка зміни природних умов і компенсаційних заходів щодо зниження або запобігання негативного ефекту від створення господарських об'єктів включає в себе розрахунок прямих збитків (або ефекту від поліпшення) функціонуванню галузей господарств, стану виробничих фондів, трудових ресурсів, витрат на компенсацію негативних наслідків і т.д. Наприклад, одним з найважливіших показників ефективності (збитку) від створення геотехнічних систем і виробництв виступає вартісна оцінка зміни сільськогосподарської та біологічної продуктивності ландшафтів.

5. Екологічна оцінка передбачає визначення змін екологічних умов, що викликає негативні наслідки для життєдіяльності біоти. Важливими ланками екологічної оцінки є: аналіз ланцюжка «вплив-зміна-наслідки»; побудова ранжируваних шкал оцінок впливів за відношенням до живого; регламентація параметрів середовища проживання людини; оцінка якості довкілля та екологічна сумісність.

Екологічна несумісність – вплив на природні об’єкти і системи, які не адаптовані до цього типу впливу. Наприклад, радіоактивність руйнує генофонд; такий вплив може посилити або змінити вектор природного процесу, що може викликати екологічну катастрофу і т.п.

При екологічних оцінках широко використовують прийоми і методи біотестування, ландшафтної індикації забруднення, геохімії техногенезу, екологічної геохімії, соціально-екологічних та медико-біологічних досліджень.

3. ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

ОВД – складний багаторівневий і багатоаспектний процес, який органічно включає в себе як «дослідження впливів», так і процедурні питання екологічного проектування та прийняття управлінських рішень щодо планованої діяльності. Головна мета ОВД не тільки оцінка впливів планованої діяльності на довкілля, населення та її наслідків, а також і «оцінка цієї оцінки» для прийняття прийняттого для всього суспільства рішення щодо проекту.

Для реалізації багаторівневого характеру ОВД прийнято на самому початку процедури складати списки конкретних учасників і чітко окреслювати роль кожного з них в сценарії процедури. Особлива увага при цьому приділяється участі в проведенні ОВД громадськості в особі природоохоронних і соціальних організацій різного рівня. Ще одним своєрідним учасником процедури можуть стати нормативи якості довкілля; при невідповідності запропонованого проекту законодавчим актам і нормативам проект відхиляється на самому початку ОВД або навіть до початку процедури «оцінок впливу». В процесі ОВД як процедури беруть участь:

- 1) «джерела» ОВД: «проектувальники», тобто фахівці, які планують середовищевірну технічну діяльність, що підлягає оцінці, і «оцінювачі», тобто фахівці різних галузей науки, що оцінюють наслідки цієї діяльності і виробляють рекомендації щодо її оптимізації;
- 2) «влада» різних рівнів: виконавча влада, або «адміністратори», і законодавча влада, або «юристи»;

- 3) громадськість різних груп населення: прихильники середовище перетворюючої діяльності (їх умовно називають «середовищеспоживачі») і противники подібної діяльності («середовищезахисники»);
- 4) особи, які приймають рішення, тобто представники влади, від яких залежить рішення щодо проекту, а також їх радники-консультанти і незалежні експерти, які проводять остаточну експертизу виконаних ОВД.

В закордонній практиці ОВД обов'язково об'єктивно враховується думка населення (щодо аспектів планованої діяльності), насамперед того, яке проживає на території передбачуваного впливу. Взаємна кореляція і коригування щодо об'єктивних (наукових) і відносно суб'єктивних (громадських) оцінок – умова винайдення істинного рішення. Завдяки «подвійній» багатоаспектності змінюється і якість науково-дослідного процесу, наукові оцінки чіткіше зорієнтовані на конкретне забезпечення благополуччя суспільства і формулюється особлива форма обліку впливу проекту, яка відображає реакцію суспільства з урахуванням соціальних відносин і цінностей.

Для цього порівнюють збитки від несприятливих впливів природного та соціально-економічного характеру з різними перевагами від реалізації проекту. Розглядають альтернативи проекту, здатні по-різному зменшити збитки або посилити переваги вихідного проекту. Багаторівневе узгодження мети і наслідків передбачуваного проекту, що підлягає ОВД, здійснюється не тільки в рамках природоохоронних програм різного рівня, але і в рамках соціальних та галузевих планів економічного спрямування. При аналізі соціальної і економічної мети пропонованих проектів вони можуть бути відхилені ще до проведення оціночних процедур ОВД в тому випадку, якщо ця мета не співпадає з тією, яку ставлять перед відповідною галуззю господарства в державному масштабі.

Розглянемо методи, які рідко застосовуються у вітчизняній практиці (соціологічні методи). В закордонній практиці при проведенні ОВД застосовують чотири важливі процедури, що забезпечують можливість ефективного використання соціологічних методів і здійснення так званого соціологічного профілювання.

По-перше, це всебічна обробка вже наявних соціологічних даних шляхом статистичного і графічного аналізу економічних, демографічних

та інших відомостей щодо населення, яке проживає в регіоні реалізації проекту.

По-друге, це цілеспрямована організація інформування громадськості щодо проекту.

По-третє, це проведення різноманітних соціологічних опитувань населення.

По-четверте, це здійснення різних соціологічних спостережень за поведінкою населення. Крім того, на основі зібраної інформації проводиться прогнозування соціально-екологічних і соціально-економічних процесів, пов'язаних з реалізацією передбачуваного проекту.

В закордонній практиці ОВД мають місце декілька етапів і стадій цієї процедури. Концепція етапності ОВД полягає в тому, що для кожного етапу, по-перше, процедурно визначено мету і коло аналізованих проблем, по-друге, процедурно визначений склад учасників експертизи та характер контактів оцінювачів з владою і громадськістю. По-третє, процедурно окреслено досягнення конкретних результатів для прийняття остаточного рішення щодо аналізованого проекту.

При проведенні ОВД умовно виділяються три стадії і два основних етапи в кожній стадії. На першій стадії відбувається розробка обмежених ОВД – первинних і попередніх.

Етап первинних ОВД призначений для з'ясування доцільності її проведення, а також для обговорення можливої необхідності деталізації конкретного проекту. Зміст етапу – сканування (аналіз і оцінка) ключових параметрів проекту: вид діяльності, масштаби діяльності, спосіб діяльності, типи впливів, регіон розміщення, стадії реалізації. В регіоні розміщення виявляються потенційно вразливі території і території, що становлять певну цінність.

Етап попередніх ОВД призначений для визначення широти охоплення ОВД, тобто виявлення різноманітності основних екологічних наслідків планованого проекту і можливих альтернативних його варіантів. За змістом це попередня оцінка масштабу і характеру наслідків реалізації різних варіантів проекту з метою визначення обсягу досліджень детальної ОВД, якщо така буде потрібно. На цьому етапі до обговорення залучаються групи суспільства – як зацікавлені в проекті, так і противники.

На другій стадії (і двох її етапах) відбувається розробка повних ОВД – детальних і завершальних. На етапі детальних ОВД проводиться всебічний аналіз і прогноз природних і соціально-економічних процесів, які можуть виникнути в результаті реалізації проекту на різних стадіях, проводяться наукові дослідження впливу проектного об'єкта на довкілля з екологічною та економічною інтерпретацією прогнозованих досліджень. Етап завершується публікацією «Заяви про вплив проекту на довкілля», в якій подається «резюме» всіх оцінок і рекомендації щодо подальшого проектування.

Етап завершальної ОВД більшою мірою процедурний, ніж дослідний, основна функція якого – остаточне рішення щодо проекту. Це етап суспільної та спеціалізованої експертизи проведеної ОВД.

Важливі процедури етапу – вивчення та врахування реакцій громадськості на опубліковані результати ОВД, незалежна експертиза всіх розробок, особливо інформації для осіб які приймають рішення; завершення етапу – прийняття остаточного рішення щодо прийнятності або неприйнятності проекту.

На третій стадії (і двох її етапах) відбувається вироблення післяпроектних ревізійних ОВД – перевірочних та моніторингових. Етап перевірочних ОВД передбачає здійснення так званого післяпроектного аналізу, сутність якого – перевірка фактичного розвитку і передбачених ОВД змін довкілля, а також контроль за практичним дотриманням передбачуваних до початку здійснення проекту природоохоронних заходів. Основна функція етапу – визначення відповідності прогнозів реальній ситуації, а також контроль і ревізія оцінок і рекомендацій. На цьому етапі розробляється програма і системи моніторингу в сферах впливу. Фінансування післяпроектного аналізу проводиться за принципом «платить забруднювач», а контроль за здійсненням аналізу покладається на природоохоронні організації. Дуже важлива умова ефективності контролю – регулярне опублікування результатів проведених післяпроектних досліджень, причому ці публікації і є, по суті, формою представлення перевірочних ОВД.

Етап моніторингової ОВД призначений для постійного спостереження за реальним ходом природних і соціально-економічних змін, обумовлених реалізацією того чи іншого виконаного проекту. Завдання пос-

тпроектного моніторингу різняться в залежності від стадії життєвого циклу проекту, вони повинні бути визначені для стадії будівництва, експлуатації об'єкта тощо. На цих стадіях відслідковуються зміни параметрів якості довкілля, різні перетворення, перебудови середовища.

Таким чином, в закордонному досвіді проведення ОВД чітко виокремлюється цілеспрямоване і послідовне культивування багатоетапність і багатостадійний цієї процедури. На кожній стадії і на кожному етапі оцінювач повинен чітко обмежити коло оцінюваних аспектів, варіантів, що розглядаються, методів, які використовуються, рівнів, які враховуються, для того щоб підсумкова інформація для ухвалення рішень була наочною, переконливою і компактною, полегшуючи прийняття оптимального рішення.

ГЛОСАРІЙ

Вплив на довкілля (англ. environmental impact) – це будь-які наслідки для довкілля (позитивні або негативні), у тому числі для здоров'я населення, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту, природних об'єктів, матеріальних активів, культурної спадщини, та взаємодія цих чинників.

Геоінформаційна система (ГІС) – комп'ютерна система, що забезпечує можливість використання, збереження, редагування, аналізу та відображення географічних даних.

Громадськість – одна або більше фізичних чи юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, які діють згідно з чинним законодавством України або практикою.

Довкілля – середовище існування людини, яке включає:

- 1) природне середовище (сукупність біотичних та абіотичних умов життя);
- 2) квазіприродне середовище («друга природа», породжена агротехнікою);
- 3) штучне середовище (архітектурне середовище, транспорт, технологічне обладнання, середовище речей, синтетичні матеріали тощо);
- 4) соціальне середовище (економічна забезпеченість, безпека, громадянські свободи, можливість вільного спілкування, можливість користуватися культурними та матеріальними цінностями тощо).

Завдання – конкретизація поставлених цілей, що передбачає, як правило, конкретні часові межі.

Заінтересована громадськість – громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, або яка має заінтересованість у цьому процесі; для цілей цього визначення неурядові організації, які сприяють охороні довкілля та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають заінтересованість.

Заінтересовані сторони (англ. stakeholders) – групи осіб або особи, які мають інтерес, залучені або перебувають під впливом політики чи плану уряду, громади або підприємства. Цей термін поширюється на групи, організації (формальні та неформальні, державні та громадські) та осіб, яким належить важлива «частка» у процесі регіонального розвитку та управління, незалежно від того, якою саме є ця частка.

Залишковий вплив (англ. residual impact) – вплив, що залишається після застосування заходів зі зменшення впливу на довкілля.

Збалансований (сталий) розвиток (англ. sustainable development) – це:

- 1) такий розвиток, який дає змогу задовольнити потреби нинішніх поколінь і залишає можливість майбутнім поколінням задовольнити їхні потреби (визначення Комісії Брундтланд);
- 2) такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність нинішніх і майбутніх поколінь.

Зменшення впливів (англ. mitigation) – ліквідація, зменшення або контроль несприятливих екологічних наслідків стратегії, плану, програми чи проекту, зокрема відшкодування будь-якої шкоди довкіллю, заподіяної внаслідок реалізації таких ініціатив.

Екологічна оцінка (англ. environmental assessment, EA) – процес систематичного аналізу та оцінки екологічних наслідків запланованої діяльності, консультацій із заінтересованими сторонами, а також урахування результатів цього аналізу та консультацій у плануванні, проектуванні, схваленні та здійсненні цієї діяльності.

Індикатори (показники) – характеристики, що дають можливість вимірювати зміни будь-якого параметру процесу, що контролюється, і реєструвати ступінь досягнення визначених цілей і завдань.

Інтеграція (від лат. integrum – ціле, integratio – відновлення) – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин; об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи.

Кумулятивний вплив – вплив, який виникає внаслідок спільної дії декількох факторів, розподілених у просторі, або внаслідок дії одного фактора, розподіленого в часі.

Моніторинг – 1) систематичний контроль (стеження) за станом і тенденціями розвитку природних, техногенних і суспільних процесів з використанням наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів; 2) процес, який передбачає регулярний збір і фіксацію даних для відстеження основних елементів реалізації проекту (програми) протягом терміну його дії.

Оперативні цілі – конкретні, обмежені в часі алгоритми дій щодо досягнення стратегічних цілей. Сукупність оперативних цілей складає стратегічну ціль. Фактично це проекти, що демонструють, як слід проводити зміни, та визначають стратегічні цілі кількісно, визначають терміни виконання, конкретних виконавців, результат виконання, обсяги та джерела фінансування, конкретні заходи.

Охорона довкілля (англ. environmental protection) – діяльність, спрямована на раціональне використання природних ресурсів, збереження особливо цінних та унікальних природних комплексів і забезпечення екологічної безпеки. Оцінка – це епізодичний аналіз процесу реалізації програми (найчастіше – окремого її компонента), спрямований на коригування програми під час її реалізації для підвищення ефективності впливу.

Оцінка впливу довкілля (ОВД) (англ. environmental impact assessment, EIA) – процедура систематичного дослідження можливих наслідків впливу будівництва та реконструкції різних об'єктів на довкілля на стадії проектування.

Оцінювання – 1) з'ясування реалій реалізації стратегічного плану та його основних дійових осіб, критерії, процедури й інструменти виконання завдань і досягнення стратегічних цілей; 2) систематичний та об'єктивний аналіз поточної чи завершеної роботи з виконання певного інтервенційного заходу з розвитку, його будови, впровадження та результатів.

План – це набір спрямованих на реалізацію певної політики (стратегії, програми) скоординованих і пов'язаних заходів з визначеними ціля-

ми, засобами, строками виконання та наявними ресурсами. Детальний план також передбачає розподіл відповідальності за виконання планованих заходів.

Пріоритет (від лат. *prīor* – перший, старший) – першочерговість у здійсненні діяльності. Є наслідком суперечності між нагальними потребами та наявними ресурсами, які завжди обмежені.

Програма – затверджений у встановленому порядку комплекс взаємоузгоджених за термінами, ресурсами та виконавцями заходів, спрямованих на розв'язання певної проблеми (комплексу проблем).

Політика – 1) цілеспрямована діяльність, що передбачає прийняття відповідальних рішень; 2) мистецтво управління державою; 3) сфера діяльності, в якій реалізуються відносини між класами, націями та іншими соціальними групами, стрижнем якої є завоювання, утримання і використання державної влади.

Політика державна – напрям дії або утримання від неї, обрані державними органами для розв'язання певної проблеми або сукупності взаємозалежних проблем.

Регіональна стратегія розвитку – стратегічний план розвитку регіону, що визначає цілі, завдання, пріоритети, напрям сталого економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на середньостроковий та довгостроковий періоди.

Розвиток – особливий тип змін, характерними рисами якого є необоротність, спрямованість і закономірність змін. Внаслідок розвитку виникає новий якісний стан системи, пов'язаний зі змінами її структури.

Синергія (від грец. *synergos* – (syn) разом; (ergos) діючий, дія) – це сумарний ефект, який полягає в тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає ефект кожного окремого компонента у вигляді простої їх суми.

Складові доквілля – аспекти доквілля, які є важливими з огляду на їх екологічну, наукову, ресурсну, соціально-економічну, культурну, естетичну або духовну цінності. Природними складовими доквілля можуть бути атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси, відходи, біорі-

зноманіття тощо; соціокультурними – економіка, енергетика, транспорт, здоров'я населення, традиційне природокористування, культурна спадщина тощо.

Стратегічна екологічна оцінка (англ. strategic environmental assessment, SEA) – це:

- 1) систематичний процес виявлення екологічних факторів і можливих екологічних наслідків пропонуваніх стратегій, планів і програм (СПП) та їх врахування під час прийняття рішень, які стосуються цих СПП;
- 2) оцінка ймовірного впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, яка складається з визначення сфери охоплення та підготовки екологічного звіту, забезпечення участі громадськості та проведення консультацій і врахування екологічного звіту й результатів участі громадськості і консультацій у плані або програмі (Протокол про СЕО).

Стратегічна ціль – бажаний результат цілеспрямованої діяльності в розв'язанні основної проблеми з оптимальним використанням ресурсів. Досягнення стратегічної мети є способом розв'язання проблеми чи реалізації можливості.

Стратегічне планування – це процес планування майбутньої діяльності регіону, територіальної громади чи організації. Це здійснення усвідомленого вибору: цілей та завдань, найдієвішого способу досягнення цілей та завдань і засобів розв'язання проблем (та (або) реалізації можливостей), а також бажаного сценарію подій з можливістю свідомо впливати на цей сценарій упродовж процесу його реалізації. Стратегічне планування зосереджене на питаннях майбутнього, на забезпеченні довготривалої діяльності регіону, територіальної громади чи організації в умовах змінного середовища.

Стратегія – довгостроковий план діяльності, спрямований на досягнення певної мети.

Участь – процес залучення людей до питань, які є важливими для них (або можуть бути важливими).

Цілі – відображення усвідомлених потреб і особливо інтересів, ідеальний прообраз можливих шляхів і засобів їх задоволення. Цілі виконують у житті людей спонукальні, стимулюючі та регуляторні функції.

Ярусність (англ. tiering) – ієрархічність рівнів прийняття рішень. Ґрунтується на припущенні, що рішення, прийняті на більш високому рівні управління (наприклад, на рівні політики або стратегії), визначають структуру рішень на нижчих рівнях.

SWOT-аналіз – метод аналізу ситуацій, що ґрунтується на оцінці сильних сторін (strengths), слабких сторін (weaknesses), можливостей (opportunities) та загроз (threats) ситуації. Широко застосовується в процесі стратегічного планування. Проводиться на основі експертних оцінок і може здійснюватися за якісними, кількісними чи комбінованими (якісно-кількісними) критеріями. У контексті регіонального розвитку:

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Є. Оцінка впливу на довкілля: можливості для громадськості : посібник / за заг. ред. О. Кравченко. Львів: Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2017. 36 с.
2. Алексеева Є. Оскарження висновків з оцінки впливу на довкілля в суді / за заг. ред. О. Кравченко. Львів: Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2019. 24 с.
3. Алексеева Є. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» / за заг. ред. О. Кравченко. Львів: Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2018. 60 с. URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Komentar_do_zakonu_OVD_netversia.pdf.
4. Вплив (не)допустимий: як покращити оцінку впливу рубок на довкілля. URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/OVD_rubok_lisu_versiya_OK_clean_posylannya_1.pdf.
5. Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький та ін. Київ: Символ-Т, 2015. 221 с.
6. Загальні методичні рекомендації щодо змісту та порядку складання звіту з оцінки впливу на довкілля. Затверджено Наказом Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України від 15 березня 2021 року № 193. URL: <https://mepr.gov.ua/documents/3342.html>.
7. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272#Text.
8. Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. URL: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/-2018/nakaz_296.pdf.
9. Методичні рекомендації з розробки звіту з оцінки впливу на довкілля в галузі лісового господарства. URL: <https://mepr.gov.ua/documents/2749.html>.
10. Оцінка впливу на довкілля: міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи / С. Вихрист, Є. Єндрюшка, Н. Мікуліч та ін. Київ, 2018. 141 с. (електронне видання).
11. Порядок введення реєстру експертів з оцінки впливу на довкілля Наказом Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України від 06 липня 2021 року № 452. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re36903?an=1>
12. Протокол Європейської економічної комісії ООН про стратегічну екологічну оцінку. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dLMN6eg9prA>.
13. Про екологічну експертизу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 8. С. 54.

14. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.
15. Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля: Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>.
16. Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля: Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. №1010.
17. Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля: Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 989.
18. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.
19. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування. URL: <https://mepr.gov.ua/news/34766.html>.
20. Про затвердження форм звіту про громадське обговорення планової діяльності затверджений Наказом Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України від 16.09.2020 № 145. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE35423?an=1>
21. Сайт Європейської Комісії щодо оцінки впливу на довкілля. URL: <https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm>.
22. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / за заг. ред. О. Кравченко. Львів: Вид-во «Компанія "Манускрипт"», 2019. 128 с.
23. Directive 2011/92/EU on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment. URL: https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/-EIA_Directive_informal.pdf.

ДОДАТКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постановою Кабінету Міністрів

України від 13 грудня 2017 р. № 989

ПОРЯДОК

проведення громадських слухань у процесі ОВД

1. Цей Порядок визначає механізм проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля (далі – планована діяльність).
2. У цьому Порядку терміни вживаються в значеннях, наведених у Законі України «Про оцінку впливу на довкілля» (далі – Закон).
3. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган забезпечує проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності шляхом:
  - оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, а в разі необхідності – оголошення про проведення повторних громадських слухань;
  - проведення громадських слухань;
  - розгляду, повного врахування, часткового врахування або обґрунтованого відхилення зауважень і пропозицій громадськості, отриманих під час громадських слухань;
  - підготовки і оприлюднення шляхом внесення до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля звіту про громадське обговорення.

Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган може залучати до проведення громадських слухань організатора громадських слухань.

4. Організатор громадських слухань визначається уповноваженим центральним або уповноваженим територіальним органом один раз на рік на конкурсній основі за договором з урахуванням вимог Закону України «Про публічні закупівлі». У разі проведення уповноваженим

центральним органом або уповноваженим територіальним органом громадських слухань самостійно відповідний орган виконує всі функції, передбачені цим Порядком для організатора громадських слухань.

5. Організатором громадських слухань може бути юридична особа або фізична особа-підприємець, яка має досвід у сфері охорони довкілля не менше двох років та людські і технічні ресурси, необхідні для забезпечення проведення громадських слухань у відповідному регіоні або регіонах.
6. Організатор громадських слухань повинен бути незалежним, об'єктивним та неупередженим і не мати потенційного конфлікту інтересів щодо планованої діяльності в розумінні Закону України «Про запобігання корупції». Юридична особа або фізична особа-підприємець, яка залучалася суб'єктом господарювання до розроблення документації щодо планованої діяльності на попередніх етапах (розроблення проєктної документації, підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля, інше), не може бути організатором громадських слухань щодо такої планованої діяльності. Організатор громадських слухань зобов'язаний повідомити про конфлікт інтересів уповноваженому центральному органу або уповноваженому територіальному органу. У такому разі уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган проводить громадські слухання самостійно.
7. Організатор громадських слухань:
  - проводить громадські слухання відповідно до Закону та цього Порядку; реєструє учасників громадських слухань у журналі (відомості) реєстрації учасників за формою згідно з додатком 1;
  - реєструє виступи учасників громадських слухань у журналі (відомості) реєстрації виступів за формою згідно з додатком 2;
  - забезпечує аудіо- та/або відеофіксацію ходу громадських слухань;
  - здійснює головування під час громадських слухань;
  - готує протокол громадських слухань за формою згідно з додатком 3.
8. Під час громадського обговорення планованої діяльності може проводитися одне або більше громадських слухань. Кількість громадських слухань визначається суб'єктом господарювання з урахуванням масштабів очікуваного впливу, а також таких умов:

- якщо вплив планованої діяльності не поширюється за межі області, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності або в адміністративному центрі адміністративно-територіальної одиниці, яка може зазнати впливу планованої діяльності;
- якщо вплив планованої діяльності поширюється на дві та більше областей, але менше ніж на третину областей України, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності та в адміністративних центрах адміністративно-територіальних одиниць, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, кожної з таких областей;
- якщо вплив планованої діяльності поширюється більше ніж на третину областей України, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності, в адміністративних центрах адміністративно-територіальних одиниць третини областей України, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, та додатково в м. Києві.

9. Громадські слухання проводяться не раніше ніж через десять робочих днів з дня оприлюднення уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.

До подання оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля суб'єкт господарювання може провести консультації з уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом щодо місця та часу проведення громадських слухань з урахуванням можливості забезпечення присутності всіх потенційних учасників.

10. Громадські слухання вважаються такими, що не відбулися, якщо на такі слухання не з'явився:

- 1) їх організатор;
- 2) суб'єкт господарювання.

У разі визнання громадських слухань такими, що не відбулися у зв'язку з неявкою організатора громадських слухань, проводяться по-

вторні громадські слухання. Опублікування оголошення про проведення повторних громадських слухань та проведення повторних громадських слухань здійснюється за рахунок організатора громадських слухань.

11. Проведення повторних громадських слухань відбувається не раніше ніж через п'ять робочих днів після офіційного оприлюднення оголошення про проведення повторних громадських слухань. Оприлюднення оголошення про проведення повторних громадських слухань відбувається у той самий спосіб, що і оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Зміст оголошення про проведення повторних громадських слухань включає всю інформацію, що наводилася в оголошенні про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, із зазначенням дати, часу і місця проведення повторних громадських слухань.

12. Організатор громадських слухань забезпечує запис громадського слухання із застосуванням засобів аудіо- та/або відео фіксації.

Аудіо- та/або відеозапис є невід'ємною частиною протоколу громадських слухань.

13. Громадські слухання проводяться під головуванням організатора громадських слухань, який зобов'язаний:

- визначати регламент громадських слухань;
- відкривати громадські слухання (представляти головуючого та суб'єкта господарювання, плановану діяльність, щодо якої проводяться громадські слухання);
- оголошувати порядок денний згідно з додатком 3 і регламент громадських слухань;
- інформувати про ведення аудіо- та/або відеозапису громадських слухань, про порядок ведення протоколу громадських слухань, подання усних та письмових зауважень і пропозицій під час громадських слухань;
- надавати можливість суб'єктові господарювання викласти основні відомості щодо планованої діяльності та положення звіту з оцінки впливу на довкілля, які виносяться на обговорення, та проблемні питання, що заслуговують на увагу громадськості;

- надавати можливість представникам громадськості ставити запитання суб'єкту господарювання, присутнім експертам та спеціалістам та висловити свою думку;
- забезпечувати ведення обговорення, подання пропозицій та зауважень громадськості з дотриманням регламенту;
- підбивати підсумки громадських слухань та інформувати учасників громадських слухань про те, яким чином враховуватимуться зауваження та пропозиції громадськості уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом.

14. Хід та результати громадських слухань оформлюються протоколом громадських слухань, який підписується головуючим на громадських слуханнях.

15. Громадські слухання розпочинаються з доповіді головуючого, який коротко інформує присутніх про суть питань, що повинні бути обговорені, про склад учасників та порядок і регламент громадських слухань. Головуючий також повідомляє присутнім інформацію, надану суб'єктом господарювання, щодо оприлюднення ним оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, а також щодо розміщення звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення у місцях, доступних для громадськості.

16. Наступним після організатора громадських слухань виступає суб'єкт господарювання, який є замовником планованої діяльності.

Доповідь суб'єкта господарювання повинна містити:

- короткий опис планованої діяльності;
- основні положення та висновки звіту з оцінки впливу на довкілля;
- інформацію про можливий негативний вплив на довкілля;
- заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля, зокрема (за можливості) компенсаційні заходи;
- зміст зауважень і пропозицій громадськості, що надійшли до початку громадських слухань;
- інші відомості щодо планованої діяльності, визначені суб'єктом господарювання.

17. У разі необхідності після суб'єкта господарювання за його пропозицією виступають інші співдоповідачі, експерти або спеціалісти.
18. Після доповідей головуєчий надає учасникам громадських слухань можливість поставити доповідачам запитання. Суб'єкт господарювання зобов'язаний забезпечити надання відповідей на запитання громадськості в усній формі під час громадських слухань із внесенням їх до протоколу громадських слухань або в письмовій формі після їх закінчення. Суб'єкт господарювання протягом п'яти робочих днів з дня проведення громадських слухань надає письмові відповіді на усі запитання громадськості, на які він не зміг надати відповідь під час громадських слухань. Відповідь надсилається на адресу особи, що поставила запитання, зазначену в журналі (відомості) реєстрації учасників громадських слухань. У той же строк копії відповідей також надсилаються організаторові громадських слухань для долучення до протоколу громадського слухання.
19. Усім учасникам громадських слухань забезпечуються рівні умови для висловлення своєї думки, подання пропозицій і зауважень.
20. З метою забезпечення належного проведення громадських слухань учасники громадських слухань реєструються у журналі (відомості) виступів учасників громадських слухань, а порядок виступів визначається відповідно до записів у зазначеному журналі (відомості).
Регламент громадських слухань розраховується також з урахуванням можливості для виступів учасників громадських слухань, не зареєстрованих у журналі (відомості).
21. Усі пропозиції і зауваження, подані під час громадських слухань в усній формі, фіксуються у протоколі громадських слухань. Письмові пропозиції та зауваження, що подаються в ході громадських слухань, реєструються у журналі (відомості) реєстрації письмових зауважень та пропозицій за формою згідно з додатком 4 і додаються до протоколу громадських слухань.
22. У разі необхідності уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган або організатор громадських слухань може запросити представників правоохоронних органів для забезпечення правопорядку під час громадських слухань.

23. Відсутність пропозицій і зауважень громадськості фіксується у відповідному розділі протоколу громадських слухань. У разі неявки представників громадськості на громадські слухання складається відповідний акт, що підписується головуючим. У такому випадку громадські слухання вважаються такими, що відбулися.
24. Організатор громадських слухань передає не пізніше ніж через сім робочих днів після проведення громадських слухань уповноваженому центральному органу або уповноваженому територіальному органу підписаний протокол громадських слухань з усіма додатками або акт у випадку, передбаченому пунктом 23 цього Порядку.
25. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган протягом трьох робочих днів вносить протокол громадських слухань до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.
26. Розглядаючи звіт з оцінки впливу на довкілля та готуючи висновок з оцінки впливу на довкілля, уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган розглядає, повністю враховує, частково враховує або обґрунтовано відхиляє усі зауваження і пропозиції, отримані в ході громадських слухань та протягом усього строку громадського обговорення. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган складає таблицю із зазначенням інформації про повне врахування, часткове врахування або обґрунтоване відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень і пропозицій.
27. Протоколи громадських слухань з усіма додатками та таблиця врахування зауважень і пропозицій громадськості включаються уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом до звіту про громадське обговорення. Звіт про громадське обговорення вноситься уповноваженим центральним органом або уповноваженим територіальним органом до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля одночасно з висновком з оцінки впливу на довкілля.

ЖУРНАЛ (ВІДОМІСТЬ)
реєстрації учасників громадських слухань щодо

(вид планованої діяльності)

(місце проведення громадського слухання)

_____ 20__ р. м. _____

№	Прізвище, ім'я, по батькові представника і найменування (для юридичних осіб)	Рік народження (для фізичних осіб)	Контактний телефон	Адреса реєстрації або фактична адреса проживання (для фізичних осіб) або адреса місцезнаходження (для юридичних осіб)	Підпис*

Головуючий

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

*Підпис особи, яка дає згоду на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

ЖУРНАЛ (ВІДОМІСТЬ)
реєстрації виступів учасників громадських слухань щодо

(вид планованої діяльності)

(місце проведення громадського слухання)

_____ 20__ року м. _____

№	Прізвище, ім'я, по батькові представника і найменування (для юридичних осіб)	Посада / найменування юридичної особи	Підпис*

Головуючий

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

* Підпис особи, що дає згоду на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

ПРОТОКОЛ
громадських слухань щодо

(вид планованої діяльності)

(місце проведення громадського слухання)

Присутні:

Учасники громадських слухань у кількості ____ осіб згідно із журналом (відомістю) реєстрації учасників, що є невід'ємним додатком до цього протоколу.

Порядок денний:

1. Оголошення головуючого, порядку денного та регламенту громадських слухань.
2. Доповідь суб'єкта господарювання щодо планованої діяльності та її впливу на довкілля, доповіді інших учасників.
3. Запитання до доповідачів та відповіді.
4. Обговорення учасниками громадських слухань (зауваження, пропозиції).
5. Підбиття підсумків, інформування учасників слухань про порядок врахування зауважень і пропозицій громадськості та закриття громадських слухань.

Оголошення головуючого, порядку денного та регламенту громадських слухань. Слухали:

1. Головуючого, який повідомив, що згідно з Порядком проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 989, він уповноважений головувати на громадських слуханнях.

2. Головуючого, який роз'яснив мету і процедуру проведення громадських слухань, процедуру врахування зауважень та пропозицій громадськості під час видачі висновку з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності.

3. Ураховуючи кількість доповідачів та учасників громадських слухань головуючий оголосив порядок денний та встановив такий регламент:

на вступне слово головуючого – до __ хв.; на доповідь суб'єкта господарювання – до __ хв.; на кожну з __ співдоповідей – до __ хв.;

відповіді на запитання після доповідей усіх співдоповідачів разом до __ хв.;

на зареєстровані виступи в обговоренні – до __ хв.;

на інші виступи в обговоренні – до __ хв.;

на підбиття підсумків та закриття слухань – до __ хв.

Доповідь суб'єкта господарювання щодо планованої діяльності та її впливу на довкілля, доповіді інших учасників.

Слухали:

1. Доповідь суб'єкта господарювання щодо планованої діяльності та її впливу на довкілля

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

(короткий зміст доповіді)

---

2. Доповідь іншого учасника

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

(короткий зміст доповіді)

---

3. Доповідь іншого учасника

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

(короткий зміст доповіді)

---

4. Запитання та відповіді до доповідачів (реєстрації підлягають усі запитання незалежно від того, відповідь надається безпосередньо на громадських слуханнях чи у письмовій формі після їх завершення)

№	Запитання до доповідачів (із зазначенням особи, що їх подає)	Відповідь, якщо надавалася (із зазначенням особи, що її надає)

5. Обговорення учасниками громадських слухань (усні зауваження, пропозиції, та відповіді на них)

№	Зауваження, пропозиція (із зазначенням особи, що їх подає)	Відповідь, якщо надавалася (із зазначенням особи, що її надає)

Факт відсутності зауважень та пропозицій фіксується у розділі 3 протоколу

6. Підбиття головуючим підсумків, інформування учасників слухань про порядок урахування зауважень і пропозицій громадськості та закриття громадських слухань. Слухали:

До протоколу додаються:

1. Журнал (відомість) реєстрації учасників громадських слухань на ___ арк.
2. Журнал (відомість) реєстрації виступів учасників громадських слухань на ___ арк.
3. Журнал (відомість) реєстрації письмових зауважень та пропозицій, що надійшли протягом громадських слухань, на ___ арк.
4. Письмові зауваження та пропозиції, що надійшли протягом громадських слухань, на ___ арк.
5. Відповіді суб'єкта господарювання на запитання, надані після громадських слухань, на ___ арк.
6. Аудіо- та/або відеозапис громадських слухань.

Головуючий

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

ЖУРНАЛ (ВІДОМІСТЬ)
реєстрації письмових зауважень та пропозицій,
що надійшли протягом громадських слухань

(вид планованої діяльності)

(місце проведення громадського слухання)

№	Прізвище, ім'я, по батькові (для фізичних осіб), а також найменування (для юридичних осіб) особи, що подає письмові зауваження і пропозиції	Посада / наймену- вання юридичної особи	Підпис*

Головуючий

(підпис)

(прізвище та ініціали)

* Підпис особи, що дає згоду на обробку персональних даних відпо-
відно до Закону України «Про захист персональних даних».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 13 грудня 2017 р. № 1010

Київ

Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, що не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1, абзацу другого частини першої, пункту 22 частини другої та пункту 14 частини третьої статті 3 Закону України “Про оцінку впливу на довкілля” Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити:

- критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, згідно з додатком 1;
- критерії визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля, згідно з додатком 2.

Прем'єр-міністр України

Інд. 75

В. Гройсман

Додаток 1

до Постанови Кабінету Міністрів України
від 13 грудня 2017 р. № 1010

КРИТЕРІЇ

визначення планованої діяльності,
яка не підлягає оцінці впливу на довкілля

1. Згідно з цими критеріями визначається планована діяльність, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля.
2. Оцінці впливу на довкілля не підлягає планована діяльність, визначена пунктами 1–21 частини другої та пунктами 1–13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», у разі якщо вона спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, а саме діяльність з:
  - 1) будівництва об'єктів військового та оборонного призначення, які використовуватимуться виключно для забезпечення оборони держави та на які поширюється законодавство про державну таємницю;
  - 2) відновлення окремих конструкцій будівель і споруд з метою ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та відновлення функціонування об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, без зміни їх геометричних розмірів;
  - 3) відновлення окремих конструкцій будівель і споруд з метою ліквідації наслідків антитерористичної операції та відновлення функціонування об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, без зміни їх геометричних розмірів на територіях проведення антитерористичної операції та в населених пунктах, на території яких здійснювалася антитерористична операція, відповідно до переліку, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1275 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 98, ст. 3367), на період її проведення.

Додаток 2

до Постанови Кабінету Міністрів України
від 13 грудня 2017 р. № 1010

КРИТЕРІЇ

визначення розширень і змін діяльності та об'єктів,
які не підлягають оцінці впливу на довкілля

1. Згідно з цими критеріями визначаються розширення і зміни діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля.
2. Оцінці впливу на довкілля не підлягають розширення і зміни діяльності та об'єктів, визначених пунктами 1–21 частини другої та пунктами 1–13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», а саме:
  - 1) технічне переоснащення одиниць та вузлів технологічного устаткування, систем управління та автоматизації, які морально застаріли та у яких вичерпано технічний ресурс, що розташовані в існуючих цехах, приміщеннях, без перепрофілювання, капітального ремонту, реконструкції об'єктів та підприємств, якщо в результаті такого переоснащення господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;
  - 2) капітальний ремонт інженерних мереж (газопостачання, водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, електропостачання, зв'язку) в межах існуючої мережі та у межах відведення земельних ділянок, без зміни зовнішніх геометричних розмірів, цільового та функціонального призначення, за винятком виконання таких робіт на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду (крім господарських зон національних природних і регіональних ландшафтних парків), за умови, що припинення на час виконання робіт експлуатації об'єкта в цілому або його частин не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних від-

- ходів, збільшення та/або появи нових викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;
- 3) капітальний ремонт та реконструкція окремих виробничих споруд та інженерних мереж в межах територій та/або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, без перепрофілювання та зміни зовнішніх геометричних розмірів та за умови, що в результаті такого капітального ремонту та реконструкції господарська діяльність не призведе до збільшення утворених та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;
  - 4) розширення господарської діяльності або об'єктів, які не підлягали оцінці впливу на довкілля та які внаслідок зазначеного розширення не перевищуватимуть порогових значень для видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
  - 5) розширення господарської діяльності або об'єктів, які підлягали оцінці впливу на довкілля та щодо яких було отримано висновок з оцінки впливу на довкілля, якщо зазначене розширення не перевищуватиме порогових значень для видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (у разі встановлення таких порогових значень);
  - 6) розширення господарської діяльності або об'єктів, які підлягали оцінці впливу на довкілля та щодо яких було отримано висновок з оцінки впливу на довкілля, порогові значення для яких у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» не встановлені, за умови, що в результаті такого розширення господарська діяльність не призведе до збільшення утворених та утворення нових видів небезпечних відходів, збіль-

шення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення;

- 7) перепрофілювання господарської діяльності або об'єктів з метою провадження господарської діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, якщо зазначене перепрофілювання не пов'язане з ліквідацією (демонтажем) таких об'єктів, рекультивацією чи консервацією таких об'єктів або територій.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

30.05.2018 № 182

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

5 червня 2018 р.

за № 676/32128

Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля

Відповідно до пункту 15 Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1026, та Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від

21 січня 2015 року № 32,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Розмір плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля, що додається.
2. Департаменту екологічної безпеки та дозвільно-ліцензійної діяльності (Лук'янчук С.І.) забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр

О.М. Семерак

ПОГОДЖЕНО:

Голова Державної регуляторної служби України

К. Ляпіна

Перший віце-прем'єр-міністр України –

Міністр економічного розвитку і

торгівлі України

С. І. Кубів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України
03 вересня 2020 року № 117

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
13 жовтня 2020 р.
за № 1003/35286

РОЗМІР ПЛАТИ *

за проведення громадського обговорення
в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля

Вид обговорення	Категорія планованої діяльності	
	перша категорія**	друга категорія
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності не виходить за межі області (Автономної Республіки Крим)	21167,73 11731,68 ****	15875,80 8798,37****
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності поширюється на дві і більше областей, але менше ніж на третину областей України	36034,28 17162,18****	27025,71 12871,64****
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля, якщо вплив такої діяльності поширюється більше ніж на третину областей України	114731,58 39243,18****	86048,69 29432,39****
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля (для однієї країни)***	126730,44 55832,92****	95047,83 41874,69****

* Розмір плати обраховано в гривнях без податку на додану вартість.

** Категорії визначаються відповідно до статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

*** Проведення оцінки впливу планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності носить транскордонний характер (для кожної наступної країни), збільшує розміри виплати на 63516,00 грн для першої категорії, 47636,00 грн – для другої категорії планованої діяльності.

**** Розмір плати за громадське обговорення планованої діяльності у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді) встановлено тимчасово, на період дії та в межах території карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19), до повного його скасування та протягом 30 днів з дня скасування карантину.

Директор Департаменту
екологічної оцінки та контролю

М. Тіщенко

Стандарти ISO з питань зміни клімату

Основні стандарти ISO з питань зміни клімату:

ISO 14064-1:2006 Специфікація з керівництвом на рівні організації для кількісної оцінки і звітності за викидами та абсорбції парникових газів (Part 1 Specification with guidance at the organization level for quantification and reporting of greenhouse gas emissions and removals);

ISO 14064-2: Специфікація з керівництвом на рівні проєкту для кількісної оцінки, моніторингу та звітності по скороченню викидів парникових газів або поліпшення видалення (Specification with guidance at the project level for quantification, monitoring and reporting of greenhouse gas emission reductions or removal enhancements);

ISO 14064-3: Специфікація з керівництвом по валідації та верифікації тверджень про парникові гази (Specification with guidance for the validation and verification of greenhouse gas assertions).

Вищезазначені стандарти були опубліковані в 2006 році, а їх оновлені версії – у 2018 році. Серед важливих змін, які внесені під час оновлення на стадії обговорення проєктів міжнародного стандарту (DIS):

ISO/DIS 14064-1:201X зажадав від компаній повідомляти про оцінки екологічно чистої електрики і пов'язаних з ними викидів ПГ окремо від кадастру ПГ. Крім того, ISO 14064-1 відходить від традиційного використання лише просторово обмежених областей 1, 2, 3, коли користувачі повинні були повідомляти тільки області 1 і 2. DIS вимагає, щоб користувачі повідомляли про всі значні непрямі викиди з традиційних областей 2 і 3.

ISO 14064-2:201X також оновлено аналогічно.

ISO/DIS 14064-3:201X було розширено для застосування при оцінці вуглецевих слідів продуктів (див. ISO/TS 14067 нижче).

ISO/CD 14065: Вимоги до органів з валідації та верифікації парникових газів для використання при акредитації або інших формах визнання (Requirements for greenhouse gas validation and verification bodies for use in accreditation or other forms of recognition). ISO/CD 14065 був опублікований в 2013 році і наразі триває робота з його оновлення/розширення для забезпечення екологічної безпеки;

ISO 14066: Вимоги до компетентності для груп перевірки парникових газів і груп перевірки (Competence requirements for greenhouse gas validation teams and verification teams). Опублікований в 2011 році.

Окремо треба розглядати наступні стандарти:

ISO/FDIS 14067: Вуглецевий слід продуктів. Вимоги та керівні вказівки для кількісної оцінки і зв'язку (Carbon footprint of products -- Requirements and guidelines for quantification and communication). Цей стандарт спочатку був опублікований в 2013 році як Технічна специфікація (TS) і зараз на шляху до наповнення кількісними оцінками з метою публікації у вигляді повного міжнародного стандарту;

ISO/TR 14069: Кількісна оцінка і звітність про викиди парникових газів для організацій (Quantification and reporting of greenhouse gas emissions for organizations). Цей стандарт є керівництвом по застосуванню ISO 14064-1 (опубліковано в 2013 році в якості Технічного звіту);

ISO/FDIS 14080: Структура і принципи для методологій дій у сфері клімату (Framework and principles for methodologies on climate actions).

Стандарти **серії ISO14090** охоплюють питання адаптації до зміни клімату (Framework for adaptation to climate change):

ISO/DIS 14091: Адаптація до зміни клімату – настанова щодо оцінки вразливості (Climate change adaptation – a guidance to vulnerability assessment);

ISO/TS 14092: Вимоги та вказівки планування адаптації для організацій, включаючи органи місцевого самоврядування та громади (Requirement and guidance of adaptation planning for organizations including local governments and communities). Цей документ знаходиться в процесі розробки;

ISO/NP 14097: Рамки та принципи оцінки та звітності щодо інвестицій та фінансування діяльності, пов'язаної зі зміною клімату (Framework and principles for assessing and reporting investments and financing activities related to climate change). Цей документ знаходиться в процесі розробки.

Рекомендуємо до появи публічної версії документу ISO 14092 використовувати положення ISO/DIS 14091 у якості методичного документу з питань адаптації до зміни клімату.

Примітка.

Питання впливу на клімат розглядаються як стандартні процедури Міжнародної організації стандартів (ISO), починаючи з 2006 року. Слід зазначити, що всі стандарти, що знаходяться в стадії розробки, використовують такі терміни для позначення свого статусу:

NP – новий проєкт (New Project)

AWI – затверджений робочий елемент (Approved Work Item)

WD – робочий документ (Working Document)

CD – проєкт комітету (Committee Draft)

DIS – проєкт міжнародного стандарту (Draft International Standard)

FDIS – остаточний проєкт міжнародного стандарту (Final Draft International Standard)

Стандарти розробляють поступово, а після їх затвердження переглядають кожні 5 років.

Потенціали глобального потепління парникових газів

У нижченаведеній таблиці міститься інформація про потенціали глобального потепління для різних ПГ відповідно до документу «Керівні принципи Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату для підготовки національних кадастрів парникових газів 1996 року». Потенціал глобального потепління визначає ступінь впливу різних ПГ на глобальне потепління у порівнянні з двоокисом вуглецю, чий потенціал глобального потепління дорівнює 1.

Газ	Хімічна формула	Потенціали глобального потепління
Двоокис вуглецю	CO ₂	1
Метан	CH ₄	21
Оксид діазоту	N ₂ O	310
Гідрофторвуглеці (HFCs)		
HFC-23	CHF ₃	11 700
HFC-32	CH ₂ F ₂	650
HFC-41	CH ₃ F	150
HFC-43-10mee	C ₅ H ₂ F ₁₀	1 300
HFC-125	C ₂ HF ₅	2 800
HFC-134	C ₂ H ₂ F ₄ (CHF ₂ CHF ₂)	1 000
HFC-134-a	C ₂ H ₂ F ₄ (CH ₂ FCF ₃)	1 300
HFC-143	C ₂ H ₃ F ₃ (CHF ₂ CH ₂ F)	300
HFC-143a	C ₂ H ₃ F ₃ (CF ₃ CH ₃)	3800
HFC-152-a	C ₂ H ₄ F ₂ (CH ₃ CHF ₂)	140
HFC-227ea	C ₃ HF ₇	2 900
HFC-236fa	C ₃ H ₂ F ₆	6 300
HFC-245ca	C ₃ H ₃ F ₅	560
Гідрофторофєри (HFEs)		

HFE-7100	$C_4F_9OCH_3$	500
HFE-7200	$C_4F_9OC_2H_5$	100
Перфторвуглеці (PFCs)		
Перфторметан (тетрафторметан)	CF_4	6 500
Перфторетан(гексафторетан)	C_2F_6	9 200
Перфторпропан	C_3F_8	7 000
Перфторбутан	C_4F_{10}	7 000
Перфторциклобутан	$c-C_4F_8$	8 700
Перфторпентан	C_5F_{12}	7 500
Перфторгексан	C_6F_{14}	7 400
Гексафторид сірки	SF_6	23 900

**Таблиця для спрощеного розрахунку впливу різних діяльностей на клімат,
для документу державного планування (далі – ДДП)**

№	Показник діяльності	Одиниця виміру	Кількість на початок ДДП	Кількість на закінчення ДДП	Різниця	Одиниця виміру	Коефіцієнт тон CO ₂ екв	Результат т CO ₂ екв
1	Викиди ПГ від спожитої електроенергії	МВтгод				т CO ₂ екв/ МВтгод	0.372	
2	Викиди ПГ від спалювання (викопного) палива при виробництві електричної та теплової енергії							
2.1	Кам'яне вугілля	т				т CO ₂ екв/ / т	2.08	
2.2	Буре вугілля	т				т CO ₂ екв/ / т	1.2	
2.3	Торф	т				т CO ₂ екв/ / т	1.03	
2.4	Природний газ	т				т CO ₂ екв/ / т	2.69	
2.5	Зріджений газ (пропан, бутан)	т				т CO ₂ екв/ / т	2.98	
2.6	Мазут	т				т CO ₂ екв/ / т	3.13	
3	Викиди ПГ від споживання палива транспортом							
3.1	Бензин	т				т CO ₂ екв/ / т	3.1	

3.2	Дизель	т				т CO ₂ екв/ / т	3.18		
3.3	LPG (зріджений нафтовий газ або скраплений нафтовий газ)	т				т CO ₂ екв/ / т	2.97		
3.4	Керосин	т				т CO ₂ екв/ / т	3.15		
4	Викиди ПГ від тваринництва (внутрішня ферментація та обробка гною)								
4.1	Молочні корови (доросла молочна велика рогата худоба)	голів				т CO ₂ екв./голову	2.87		
4.2	Інша доросла велика рогата худоба	голів				т CO ₂ екв./голову	1.8		
4.3	Молодняк	голів				т CO ₂ екв./голову	1.17		
4.4	Вівці	голів				т CO ₂ екв./голову	0.229		
4.5	Свині	голів				т CO ₂ -екв./ ГОЛОВУ	0.12		
4.6	Коні	голів				т CO ₂ -екв./ ГОЛОВУ	0.537		
4.7	Кози	голів				т CO ₂ -екв./ ГОЛОВУ	0.149		
4.8	Кролі	голів				т CO ₂ -екв./ ГОЛОВУ	0.039		

4.9	Птиця (на 1000 голів)	1000 голів				т CO ₂ -екв./ на1000 голів	1.381	
5	Викиди та поглинання ПГ від землекористування та лісового господарства							
5.1	Оброблені землі CR	га				т CO ₂ /га	1.18	
5.2	Пасовища GR	га				т CO ₂ /га	0.03	
5.3	Лісові площі FO	га				т CO ₂ /га	-4.78	
5.4	Водно-болотні угіддя WE:							
5.4.1	землі з видобутком торфу (кар'єри видобутку торфу) WE2	га				т CO ₂ /га	21.53	
5.4.2	постійні води (ставки, річки, озера, болота) WE1	га				т CO ₂ /га	0	
5.5	Поселення, забудовані території, дороги та інше SE	га				т CO ₂ /га	0	
5.6	Інші землі OT	га				т CO ₂ /га	0	
	Сумарний результат							

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

НАВЧАЛЬНЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Укладачі

КОЗАК Максим Іванович,

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та екології
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка

ШАРАВАРА Віталій Вікторович

кандидат технічних наук, інженер з охорони праці
ТОВ «ТРИВІУМ ПЕКЕДЖИНГ УКРАЇНА»

ФЕДОРЧУК Іван Вікторович,

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та екології
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Підписано 02.04.2024. Формат 60x84/16. Гарнітура «Cambria».
Об'єм даних 1,58 Мб. Обл.-вид. арк. 5,6. Зам. № 1098.

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Свідоцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Виготовлено в Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.